

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

IN ACEST NUMĂR:

Era reactoarelor

**Automobilul
în prezent și viitor**

**Cele o sută de chipuri
ale lui Frederick Bailey**

Actrița cubaneză Luz Marcia Collaso, la Festivalul internațional al filmului. (Citiți în pag. 5-a „Bunul cinematograf vechi“...)

Foto: V. Mastiukov

La Moscova au poposit patru turiști francezi care, pentru a se deplasa pe ruta Paris-Moscova-Habarovsk-Ulan-Bator și retur, și-au ales mașini nu tocmai recente: Renault-1907 și Delaunay-Belleville 1910.

Foto: N. Rehmanov

Surprizele

junglei

Tipul

cu nucile

Știm să ne

bronzăm ?

Anul XXIII

29

(1166)

21 iulie 1967

12 pagini, 1 leu

Pavilionul român de la Expoziția internațională a cărții. Moscova, iulie 1967

PROZĂ

Vocație

Din amintirile lui Isaac Babel

Misiții, negustorii, funcționarii de bancă și de la companiile de navigație, își obligau cu toții progeniturile să facă muzică. Când li se închideau toate drumurile și nu mai aveau încotro, părinții noștri imaginau un fel de loterie, unde cei mici serveau drept obiecte câștigătoare. Odesa a fost atinsă de această nebunie, mai mult decât oricare alt oraș. E adevărat că, de zeci de ani, urbea noastră aprovizionă sălile de concerte din lumea întreagă cu copii-minune. Odesa era leagănul lui Mișa Elmann, Zimbalist și Gabrielovici; aici a debutat Ișa Heifetz.

De cum împlinea patru sau cinci ani, mama își conducea mica și plăpînda odrăslă la domnul Zagurski. Domnul Zagurski avea o fabrică de copii-minune, un fel de atelier de domnișori, cu gulerase de dantelă și pantofiori de lac. El și-i procura din cocioabele Moldovankăi sau din curțile rău miroșoare ale Orașului Vechi. Șlefuiți la cursurile lui, copiii erau apoi expediți la Petersburg, unde intrau pe mina profesorului Auer. Armonia atotputernice chinuiau de acum înainte sufletele acestor mormoloci, care deveneau niște virtuozii iluștri. Tatăl meu se hotărîse să mă trimită și pe mine pe urmele lor. Mergeam pe paisprezece ani și depășisem binișor vârsta copiilor-minune, dar miștii și slab cum eram, puteam totuși să încerc. Pe asta își și întemeia el speranțele.

M-au dus la Zagurski. Din respect pentru bunicul meu, profesorul a acceptat să ia numai o rublă de lecție. Bunicul meu era batjocura și podoaba orașului. Cîrculînd pe străzi în elac și papuci, el avea todeauna pregătut un răspuns pentru cele mai tainice întrebări. Ce-i aia un război de țesut? De ce l-au trădat iacobinii pe Robespierre? Cum se fabrică mătasea artificială? Ce înseamnă o operație cezariană? Bunicul găsea răspuns la toate. Drept omagiu față de atîta știință și atîta nebunie, Zagurski se arătă docil și își luă obligația să se ocupe de mine, de frica bunicului. Truda lui era, însă, zadarnică. Sunetele ce le scotea vioara mea semănau cu loviturile de ciocan pe ni-covală. Inima mea era cît un purice, dar tatăl meu își urmărea planul cu îndrjire. Acasă nu se vorbea decât de Mișa Elmann, pe care țarul, în persoană, l-ar fi scutit cîcă de serviciul militar. Tata aflase din sursă sigură că Zimbalist a fost prezentat regelui Angliei și a cîntat la palatul Buckingham, precum și că părinții lui Gabrielovici și-au cumpărat două case la Petersburg. Copiii-minune erau norocul părinților lor. Tatăl meu era gata să se resemneze cu mizeria, dar nu se putea lipsi de glorie.

E imposibil să nu reușească cu un asemenea bunic genial, îi șopteau cei ce veneau să se distreze pe socoteala lui.

Eu, însă, aveam alte planuri. Scărțiam la vioară cu Turgheniev sau Alexandre Dumas pe pupîtru, fără să sar un

de copii din împrejurimi niște întîmplări adormitoare, iar în cursul nopții, le notam pe hîrtie. Scriul — iată boala ereditară a familiei noastre. Bunicul se ținea la bătrînețe, după ce lucrase toată viața la un roman cu titlul: „Omul fără cap”. Eram din stirpea lui.

Impovărat de cutia viorii, și de caiețele de muzică, mă țiram, de trei ori pe săptămîna, pe strada Witte (fostă strada Nobililor), la Zagurski...

În secta lui mă simțeam un intrus. Glasul strămoșilor mă chema într-altă parte.

Primul pas a fost cel mai greu. Într-o zi, am plecat de acasă cu vioara și cutia ei, cu caietele de muzică și cu douăsprezece ruble, costul lecțiilor pe o lună întreagă. Mă aflam pe strada Nejin și trebuia să-o iau pe strada Nobililor, pentru a ajunge la Zagurski. Dar am urcat pe dealul Tiraspolului și am ajuns în port. Din ziua aceea timpul sacrificial muzicii am început să-l petrec în întregime pe cheiul Practicii. Așa a început eliberarea mea. N-am mai pus piciorul niciodată în anticamera lui Zagurski. Alte preocupări, mai puțin înalte, au pus stăpînire pe mintea mea. Împreună cu un coleg de clasă, pe nume Niemanov, am început să-l vizităm cu regularitate pe bătrînul lup de mare, mister Trottyburn, de pe cargoul „Kensington”. Niemanov, mai mic ca mine, începuse încă de la opt ani să facă negustorie. Era de pe atunci un geniu în materie și a împlinit toate așteptările: a devenit milionar la New York și conduce astăzi trustul „General Motors”, rivalul lui Ford. Niemanov avea o putere hipnotică asupra mea. El cumpăra de la mister Trottyburn pipe aduse prin contrabandă. Fratele bătrînului lup de mare le confecționa la Lincoln.

Pipele maestrului din Lincoln erau pline de poezie. Fiecare din ele tînuia un gînd și un strop de eternitate. La capetele de chihlimbar se aprindeau niște pupile galbene, iar cutiile lor erau căptușite cu satin. Înceream să-mi reprezint, în bătrîna Anglie, existența lui Matthew Trottyburn, ultimul artist în confecționarea pipelor, care încerca să oprească cursul vieții.

Gentlemen, cred că o să-mi dați dreptate: copiii trebuie fasonați cu propriile noastre mîini...

Cu fiecare zi ce trecea, valurile ce se loveau de malurile mării mă îndepărtau tot mai mult de casa părinților mei, cu miros de ceapă. De pe cheiul Practicii, am ajuns în spatele digurilor. Aici, pe o bandă de nisip, era cartierul general al puștanilor de pe bulevardul Maritim. Goi pușcă toată ziua, ei se aruncau sub șleperi și sfeteriseau nucii de cocos pentru masa de prînz, în așteptarea zilelor mai ferice, cînd convoaiele de șleperi aduceau, de la Ker-son și Kamenki, pepenii ce puteau fi spărți de stilpii pontoanelor.

Visam să învăț înotul. În fața acestor băieți bronzăți îmi era rușine să mă

sem marea pînă la zece ani și că la paisprezece — nu știam să înot.

Ce multe lucruri importante aveam să învăț foarte tîrziu! În copilărie, fîntuit de învățătură, am dus o viață de înțelept; adult fiind, am învățat să mă cațăr în copaci.

Dar visul meu se dovedea irealizabil. Apa refuza să mă susțină. Bătut de valuri, îmbibat de apa amară, regăseam pe mal vioara și caietele cu note — acești martori ai crimei mele, de care eram înlăunțuit. Lupta mea împotriva Mării Negre a continuat pînă cînd Efim Nikitici Smolici, corector la „Novosti Odessi” și zeul undelor locale, s-a îndurat de mine.

„Omul acesta urmărise duelul meu cu marea, de la distanță și fără un cuvînt. Socotindu-l fără speranțe și fiind convins că n-am să învăț niciodată să înot, el mă primii în cercul protejților lui. Ne aparținea în întregime, cu sufletul lui bun și vesel, străin de orice vanitate și insensibil la meschinăriile vieții. Cu umerii de aramă, cu chipul de gladiator îmbătrînit și cu picioarele lui de bronz, puțin strîmbe, lungit printr-un noi, în spatele digurilor, părea regele acestor ape, bogate în pepeni verzi și în băltoace de păcură. Îl iubeam numai așa cum poate iubi pe un atlet un băiețel excesiv de nervos și suferind de migrene. Nu-l scăpam din ochi și încercam să-i fiu de folos.

El îmi spunea:

— Nu-ți pierde cumpătul. Întărește-ți nervii. Vei deprinde înotul de la sine. E o aiureală, dar apa nu te ține. De ce oare nu te poate suporta?

Martor al strădaniilor mele, Nikitici îmi făcu o favoare, pe care n-o mai făcuse nici unuia dintre discipolii săi: mă primii în hambarul lui uriaș, cu rogojini de paie ce-i subliniau curățenia. Îmi arătă cîinii, porumbeii, ariciul și broasca lui festoasă. În schimbul acestor comori, i-am adus tragedia pe care o compusesem în ajun.

— Nu credeam că scrii. Ești mereu eu capul aturea.

Îmi cîti opera, ridică puțin din umeri, își trecu mîna prin părul lui aspru, încărunchit, începu să măsoare hambarul cu pași mari și-mi spuse fără grabă, cu pauze lungi între cuvinte:

— S-ar putea să ai „știința divină”...

După ce am ajuns în stradă, s-a oprit, a bătut cu bastonul în trotuar și a adăugat, privind-mă insistent:

— Dar îți lipsesc unele lucruri... Tîneretea nu-i ceva grav; asta trece... Îți lipsește sentimentul naturii.

Își fixă bastonul asupra unui trunchi roșcat, cu frunze mici și mă întrebă:

— Ce-i asta?

Nu știam.

— Ce crește în tufișul asta?

Nici asta nu știam.

Am trecut prin micul scuor al pieței Alexandr. Bătrînul își ridică bastonul în dreptul fiecărui copac, mă prindea de umeri cînd trecea o pasăre în zbor și mă obliga să-i ascult cîntul.

— Ce-i asta?

Nu știam nimic. Numele copacilor, numele păsărilor, clasificarea lor în specii, rutele lor de migrație, locul unde răsare soarele și unde roua e mai bogată — toate îmi erau la fel de străine.

— Și îndrăznești să scrii! Acela care nu trăiește în mijlocul naturii, așa cum trăiește o piatră sau un animal, nu va scrie niciodată două rînduri valabile. Peisajele tale sînt descrierea unor decoruri de teatru. Dar, pentru Dumnezeu, le ce s-au gîndit părinții tăi vreme de paisprezece ani?

La ce s-au gîndit? La polițele lor protestate, la casele lui Mișa Elmann... Am preferat să tac din gură.

Acasă, nu m-am atins de mîncare. Fiecare înghițitură îmi rămînea în gît. Îmi spuneam: Sentimentul naturii... Unde mi-a fost, doamne, capul? Unde aș putea găsi pe cineva care să-mă descifreze cîntul păsărilor și speciile arborilor? Ce știu eu despre copaci? Aș putea recunoaște cel mult liliacul și numai cînd e înflorit! Liliacul și salcîmul. Străzile Deribasov și Grecească erau pline de salcîmi...

La masă, tatăl meu povestea ultimele noutăți despre Ișa Heifetz. Băiatul primea opt sute de ruble pentru un concert. Dacă dădea cincisprezece concerte pe lună, fă socoteala!

Am făcut-o: ieșeau douăsprezece mii. Tocmai cînd înmulțeam și îl puneam de o parte pe 4, m-am uitat pe fereastră. Prin corticica de beton, într-un pardesiu cu poalele umflate, cu buclele roșcate ieșindu-i de sub pălăria moale, păsea domnul Zagurski, profesorul meu de muzică. Nu se putea spune că se grăbise prea tare: trecuseră mai bine de trei luni de cînd vioara mea se odihnea pe plajă, în spatele digurilor.

Zagurski se apropie de intrarea principala. Am fugit spre cea de serviciu. Dar, din nenorocire, chiar în ajun fusese blocată, de teama hoților. M-am închis în eloset.

O jumătate de oră mai tîrziu, toată familia se strînsese în fața lui. Femeile

plîngeau. Bunica își freca umerii ei rotunjiți de canatul ușii, plîngînd în hohote. La început, tata tăcu. Apoi începu să vorbească sacadat, pe un ton alb. Nu-l auzisem niciodată vorbind pe tonul ăsta.

— Sînt ofițer de husari, spunea el. Am moșia mea și vinez cu gonaci. Tărații îmi aduc regulat dijma. Mi-am trimis feciorul la școala militară. Viitorul lui e asigurat.

Tăcu. Femeile smiorecîiau. Apoi, o lovitură formidabilă se abătuse asupra ușii: tatăl meu se aruncase asupra ei cu tot corpul, într-un elan magnific, cîntînd:

— Sînt ofițer... Vinez cu gonaci... S-a terminat... Te omor...

1930

Desen de V. Voevodin

CALEIDOSCOP

● Editura „Hudojestvennaia literatura” pregătește pentru tipar o ediție a operelor lui Alexei Ceapighin (1870—1937), în cinci volume. Față de cea apărută în 1928, noua ediție va fi mult mai bogată, incluzînd și ultimele sale scrieri.

Ceapighin a debutat în 1903 și s-a făcut repede remarcat prin povestirile sale despre obidiții orașelor („Ultimul drum”, „Agoska” și altele). După ce a publicat cîteva romane și un volum de povestiri vinătorești, Ceapighin a scris romanul istoric în trei volume „Stepan Razin”. Noua ediție include și acest ultim roman al scriitorului.

● Colecția „Oameni celebri” a publicat o culegere de articole cu privire la scriitorul, istoricul literar și remarcabilul lingvist sovietic lui Tinianov.

În acest volum, Viktor Șklovski și Lev Ghinzburg întărează contribuția lui Tinianov la istoria literaturii ruse, Boris Eichenbaum vorbește cititorilor despre creațiile literare ale lui Tinianov iar Andrei Fiodorov despre opera de traducător a acestuia.

Culegerea mai cuprinde o biografie detaliată a scriitorului și o bibliografie a studiilor ce i-au fost consacrate.

● La Tarskoe Selo (Pușkino) lîngă Leningrad, se va deschide anul viitor Muzeul Pușkin, care va fi cel mai mare muzeu literar din Uniunea Sovietică.

Expoziția permanentă „Viața și opera lui Pușkin” va ocupa douăzeci și șapte de săli. Expoziția va evoca personalitatea marelui scriitor, printr-o documentație ilustrată, datînd cu exclusivitate din epoca respectivă.

În afara de Muzeul Pușkin, palatul țarilor, reconstruit, va pune la dispoziția vizitatorilor un lectorat pentru diferite conferințe, o sală de concerte și una de expoziții.

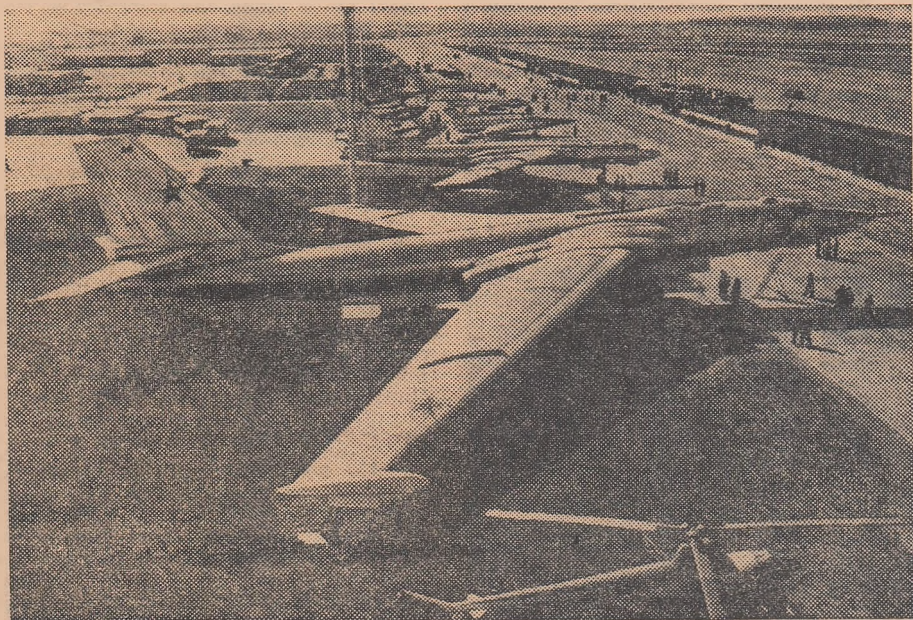

actualitatea

TRANSPORTURI

Era reactoarelor

Era reacției în aviație nu este marcată numai de noi recorduri de altitudine și viteză dar, datorită tocmai acestui nou mijloc de propulsie care reduce simțitor costul transportului, și de crearea unei rețele dezvoltate de

Unul din cele mai recente tipuri de turboreactoare sovietice

linii aeriene. Birourile de proiectare sovietice conduse de binecunoscuții Tupolev, Iliușin, Mikoian și Antonov au creat remarcabile aparate de zbor folosite nu numai pentru transportul pasagerilor și mărfurilor dar și în scopuri utilitare, ca de pildă în construcții, pescuit, prospectări geologice, agricultură etc.

Actualmente, avioanele sovietice sînt înzestrate cu tehnica cea mai modernă necesară zborului de zi sau de noapte, fără vizibilitate, în condiții meteorologice dintre cele mai dificile. Lucru dovedit, de altfel, și de recenta paradă aeriană de la Moscova, care a avut loc cu prilejul Zilei aviației sovietice.

Pe lângă aparatele aflate în exploatare pe liniile interne și internaționale, ca TU-104, IL-18, AN-24, AN-10, AN-2 sau MI-4, birourile de proiectare sovietice au realizat în ultimul timp aparate și mai perfecționate, menite să înnoiască parcul flotei aeriene.

Vechile avioane vor fi înlocuite de aparate de tipul TU-144, IL-62, TU-134 și TU-154, ultimul fiind propulsat de trei reactoare cu dublu flux, dispuse în coada fuzelajului și putînd transporta 160 de pasageri cu 900 km/h pe o distanță de 4 000 km. Mult mai economic ca predecesorii săi, TU-154 va permite o scădere simțitoare a costului biletelor, iar dotarea sa cu mijloace de navigație specială, inclusiv aterizarea automată, îi va permite să zboare practic în orice condiții meteorologice. În versiunea „maximă”, numărul pasagerilor va putea fi sporit pînă la 220, iar în versiunea „cargu” va primi 25 tone de încărcătură, pe care o va transporta cu aceeași viteză pe distanțe de 2 000—2 500 km.

În cursul paradei aeriene un deosebit interes l-au trezit și noul model IAK-40, avioanele amfibii, precum și aparatele cu geometrie variabilă dotate cu motoare reactive de ridicare, datorită cărora pot să decoleze pe o distanță mai mică de 200 m. În zbor, acest avion poate atinge viteze de peste 3 000 km pe oră! O adevărată senzație a provocat-o, de asemenea, avionul cu decolare și aterizare verticală.

INDUSTRIE MINIERĂ

Titanii subteranului

Cărbunele, fierul, manganul, plumbul, cuprul, zincul, nichelul, uraniul, apatita și alte minereuri utile îl îmbracă și îl încălzesc pe om, îl ajută să învingă distanțele, să realizeze o gamă variată de materiale fără de care astăzi nu poate fi concepută dezvoltarea economiei naționale. De aceea, cu fiecare an se cer cantități tot mai mari de cărbune și minereu.

Dar cum pot fi aduse la lumină comorile adîncurilor? Ce căi trebuie să urmeze în anii viitori tehnologia exploatarei miniere? Aceste probleme și numeroase altele au făcut obiectul discuțiilor la recentul Congres internațional al minerilor de la Moscova. Cu prilejul lui, în capitala U.R.S.S. s-a deschis la 8 iulie o expoziție de utilaj minier, Intergormaș-67, cu participarea a peste 200 de firme, institute și întreprinderi din 19 țări. În pavilioane și pe platforme descoperite sînt expuse combine miniere, pluguri de cărbuni, scule așchietoare, garnituri de foraj, utilaj pentru săparea puțurilor verticale, mijloace de automatizare etc. Cel mai mare pavilion al expoziției îl ocupă gazele, care prezintă 147 modele de mașini și mecanisme miniere moderne.

Industria minieră sovietică realizează azi pe scară largă reutilizarea tehnică, mecanizarea și automatizarea procese-

CONCURSUL NOSTRU

Reamintim cititorilor că, așa cum am mai anunțat, răspunsurile la întrebările concursului cu premii, organizat de revista noastră cu prilejul celei de a 50-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie se primesc pe adresa redacției — într-un plic închis purtînd mențiunea „Pentru concurs” — numai pînă la data de 31 iulie a.c., data poștei de pe plic.

Răspunsurile trebuie să fie dactilografiate sau scrise foarte citeț și să conțină numele, prenumele, adresa exactă, profesia și vîrsta concurentului.

rriorul Uniunii Sovietice și va ajunge tocmai în zona polară, legînd Lenin-gradul de marele port al nordului.

Pe traseul șoselei se înalță tot felul de obstacole pentru a căror înlăturare au fost aduse echipe întregi de artișteri. După proporția ridicată a acestor specialiști față de ceilalți muncitori, se poate aprecia cel mai bine gradul de dificultate al lucrărilor. Cheltuielile mari pe care le implică construcția sînt însă justificate de importanța noii artere, care va deservi un teritoriu întins cu multe centre industriale de prelucrare a lemnului, minerit, construcții navale, conservare a peștelui etc.

Pe urmele vechiului drum, întărit cu fașine, ale cărui hîrtoape și pietroale nu puteau fi trecute decît cu greu și numai de automobile puternice, șoseaua modernă înaintează literalmente metru cu metru. După configurația terenului și în funcție de problemele pe care le ridică, unele porțiuni sînt încă în lucru, în timp ce pe altele se circulă. În ultima categorie intră sectorul Kandalakșa-Murmansk, a cărui inaugurare, acum doi ani, s-a transformat într-un adevărat triumf: era prima traversare a Peninsulei Kola de către un automobil. Astfel, se materializează treptat visul locuitorilor Murmanskului de a pleca în concediu spre sud cu propria lor mașină.

APARATE NOI

Frigiderul solar

Asemenea florii soarelui, oglinda concavă, de dimensiuni respectabile, se rotește încet, urmărind cu nesaț globul de foc în călătoria sa zilnică deasupra pustiului Karakum. Căci instalația pe care o alimentează are nevoie de căldura radiatorului nostru natural. Pentru ce? Aproape cu neputință de ghicit: pentru a o transforma în contrariul ei. La Bekrava, unde se află o stațiune experimentală a Academiei de știință turkmene, se experimentează un fel de ejector care produce frig din energia solară. Principiul este cel al frigiderelor cu lichid de răcire. La +15° începe evaporarea acestuia în tubulatura care îl conține, proces care aduce cu sine o răcire considerabilă a atmosferei înconjurătoare (natural, într-un spațiu închis). Cu cît crește temperatura, cu atît mai repede se produce... frig. În felul acesta s-a obținut un agregat independent, căci nu necesită o sursă de electricitate, care se anunță ideal pentru instalațiile frigorifice și de aer condiționat din regiunile calde.

CĂI DE COMUNICAȚIE

În inima pădurilor Kareliei

De-a lungul celebrei căi ferate „Octombrie”, care duce tocmai sus de tot, la Murmansk, își croiește acum anevoie drum peste mlaștini și stînci o șosea. Va fi prima care ca porni din inte-

TURISM

Țara cu mii de obiective

Anul internațional al turismului prilejuește în vara aceasta în Uniunea Sovietică un neobișnuit aflix de vizitatori. În fiecare zi mii de oaspeți străini trec hotarele țării cu avionul, cu trenul și cu mașina, așa că, potrivit datelor oferite de „Inturist”, în actualul sezon (care cuprinde întregul an) U.R.S.S. va fi vizitată de aproape două milioane de turiști!

Călătorilor li se oferă condiții dintre cele mai favorabile. Astfel, vor putea fi organizate excursii pentru vizitarea miilor de obiective turistice din toate cele 15 republici unionale cu trenuri speciale, cu nave fluviale sau cu avionul, noi hoteluri și moteluri au fost construite mai ales în principalele centre turistice cum sînt Moscova, Lenin-grad, Soci și Ialta, de-a lungul tuturor traseelor la dispoziția turiștilor care călătoresc cu automobilul vor sta, în schimbul unor taxe foarte mici, campinguri cu corturi și adăposturi pentru mașini precum și ghizi experimentați în vederea excursiilor în împrejurimi. Astfel de campinguri au fost amenajate pe parcursul a aproape 10 000 km de șosea, în cele mai pitorești colțuri de țară, în mijlocul pădurilor de mesteceni și parcurilor, pe malurile apelor curgătoare și lacurilor.

În ce privește stațiunile balneo-climatică, deși capacitatea lor a fost mult sporită, au devenit neîncăpătoare. Ele sînt asaltate de zeci de mii de turiști veniți la odihnă din toate colțurile lumii. Cît despre necesitățile de tratament ale unor afecțiuni, în Caucaz au luat ființă o serie de stațiuni cu proprietăți curative de mare eficacitate, destinate special oaspeților străini.

Turismul vîrstă nu cunoaște

CELE O SUTĂ DE CHIPURI ALE LUI FREDERICK BAILEY

Un Lawrence al Asiei Centrale

Seara zilei de 18 octombrie 1919... În orașul Kagan (Turkestanul sovietic), se întâlnesc doi inși: indianul Raja Mahendra Pratap și albanezul Iosif Kastamuni, fost prizonier de război eliberat de revoluție și atașat apoi pe lângă Ceka din Tașkent. Amândoi sînt în trecere prin Kagan; după ce au făcut cunoștință la hotelul „Rossia”, hotărâse să-și petreacă seara acasă la Kastamuni, care vorbește curent engleza. Pereții încăperii sînt împodobiți cu portrete ale lui Marx și Lenin. Kastamuni poartă uniforma gărzilor roșii, lucru care-i câștigă încrederea interlocutorului. Acesta evocă o întâlnire avută cu Lenin la Moscova și nu-și ascunde speranța că Revoluția din Octombrie va fi un mare îndemn pentru lupta de eliberare națională a Indiei. Omul de la Ceka ascultă cu luare aminte, se interesează de proiectele de viitor ale lui Pratap, e intrutotul de acord cu el. Trec citeva zile și, într-una din ele, Kastamuni părăsește în grabă hotelul fără să-și ia măcar rămas bun de la indian. În realitate, Iosif Kastamuni nu era albanez, nici funcționar la Ceka, ci locotenent-colonelul Frederick Bailey, agent al serviciului secret britanic.

...Locotenent-colonelul Bailey a fost un spion de talie internațională. În jurul anilor 1920, toate ziarele engleze au acordat un spațiu amplu activității desfășurate de el în Asia centrală sovietică. Să nu uităm că Bailey a servit de prototip eroului unui celebru roman scris de Bruno Iasenski: **Omul care-și schimbă pielea**. Cartea, publicată în Uniunea Sovietică acum mai bine de un sfert de veac și tradusă în mai multe limbi, se încheie cu o scrisoare „deschisă” adresată lui Bailey; în această „scrisoare” autorul face, cu multă ironie, elogiul „calităților specifice, ieșite din comun” ale acestuia, conchizind: „Nu cred că e firesc ca un personaj atât de mediocru ca Lawrence să se bucure de faimă mondială, în timp ce marele public nu știe nici pină în ziua de azi nimic despre colonelul Bailey”.

Mai tîrziu, cunoștințele noastre despre tenebroasele acțiuni ale lui Frederick Bailey s-au îmbogățit grație volumului său de memorii, **Misiune la Tașkent**, publicat imediat după cel de al doilea război mondial.

În vara anului 1918, Bailey a fost trimis în Turkestanul sovietic cu misiunea de a pune la cale, la Tașkent, o mișcare contrarevoluționară și de a împiedica propagarea ideilor de libertate ale Revoluției din Octombrie în India, Afganistan și Iran. O misiune atât de importantă nu putea fi, evident, încredințată decît unui „specialist”, unui agent competent și încercat. Bruno Iasenski are de fapt dreptate cînd afirmă că Bailey nu era cu nimic mai prejos decît faimosul colonel Lawrence.

Înainte de a pleca la Tașkent, Bailey studie amănunțit obiceiurile și modul de comportare al rușilor. Învăță chiar să-și încheie tunica „rusește”, renunță la whisky pentru vodcă și se iniție în jocurile de cărți rusești la fel de bine ca în bridge și pocher. La Tașkent, Bailey se dădu mai întîi drept diplomat englez; bănuț însă de spionaj, se metamorfoză într-un modest funcționar, apoi trecu drept fost prizonier de război cu convingeri revoluționare și chiar agent al Cekăi. În cele din urmă, își schimbă îmbrăcămintea și începu să poarte căciula de oaie ca uzbekii din Buhara.

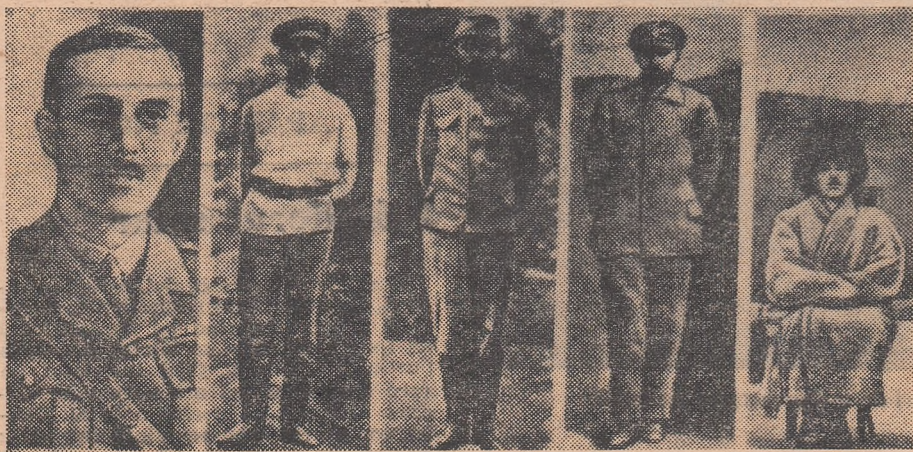
Bailey își lăsă în două rînduri barbă apoi o rase; de șase ori își schimbă numele, trecînd rînd pe rînd drept bucătar, vizitîu, geolog, naturalist și pasionat colecționar de fluturi asiatici. Era dispus să recurgă la orice numai să poată scăpa de urmărirea filialei din Tașkent a Cekăi. În clipa cînd își abandona una din ascunzătorii, încerca chiar să simuleze propria-i moarte.

La Tașkent, Bailey se sprijinea pe organizația contrarevoluționară clan-

destină din oraș. În afară de ofițeri albgarđiști și de foști funcționari din administrația țaristă, spionul englez avea complici pe Fiodor Kerenski, fratele fostului prim-ministru al guvernului provizoriu, pe căpitanul Iskander, fiul natural al marelui duce Nikolai, pe colonelul Kornilov, fratele faimosului general albgarđist etc. În ianuarie 1919, la Tașkent izbucni o răscoală antisovietică cu participarea activă a agenților lui Bailey. Dar acțiunea lor dușmănoasă fu înăbușită de muncitorii și comunistii din oraș; majoritatea oamenilor lui Bailey fură uciși sau capturați, iar el se refugie în nordul Iranului, pe atunci ocupat de trupe britanice.

O lovitură de pumnal în spate

Intelligence Service socotea — și nu fără temei — că oricine vorbea cu Lenin devenea apoi un pericolos purtător al

Cîteva din chipurile lui Bailey: locotenent-colonel britanic, funcționar rus, soldat austro-ungar, agent al Cekăi și turkmen.

ideilor de libertate. De aceea viața primilor emisari ai Indiei pe lângă Lenin era în primejdie. Serviciul secret englez îl trimisese în grabă pe Bailey la Kagan, pe urmele lui Raja Mahendra Pratap. Profesorul Barkatulla, care făcuse parte din aceeași delegație ca și Pratap, începu să fie filat de oamenii lui Bailey imediat după sosirea lui la Tașkent, în toamna lui 1919.

În memoriile lui, Bailey nu ascunde că, în complicitate cu basmacii^{*)}, el ținea la sud de Tașkent și Kagan un grup de oameni ai săi, care supravegheau drumul de caravane ce ducea spre India și Afganistan. Bailey scrie că „ei operau cu maximum de eficacitate în condiții extrem de dificile”. Astfel, într-o zi, au capturat trei soldați din Armata Roșie și i-au predat basmacilor. După toate probabilitățile, aceeași soartă îi aștepta pe Pratap și Barkatulla.

Spionii englezi nu supravegheau însă drumul Tașkent-Afganistan numai cu scopul de a împiedica deplasarea patrioților indieni care formaseră la Kabul un guvern în exil. Itinerarul era străbătut și de primele misiuni sovietice care stabileau, în 1919, contacte între Țara Sovietelor și Afganistanul luptător pentru independență. În aprilie 1919, regele Afganistanului, Amanulla Khan, adresase lui Lenin propunerea de a face schimb de ambasadori. Lenin acceptase.

Mesajul lui Amanulla Khan către Lenin, transmis la Moscova prin radio, fusese interceptat de un post al Intelligence Service-ului, apoi comunicat lordului Chelmsford, vice-regele Indiei și, prin intermediul acestuia, Londrei. Așa încît, în vara anului 1919,

^{*) Basmaci = nume dat participanților la mișcarea contrarevoluționară burghez-naționalistă din regiunile Asiei Centrale ale U.R.S.S. împotriva Puterii sovietice.}

cînd reprezentanții diplomați afgani sosiră la Tașkent, reședința lor începu să fie frecventată de un ceh, pe nume Muntz. Era tot locotenent-colonelul Bailey. El juca rolul unui fost prizonier de război din armata austro-ungară, care îmbrățișase cauza revoluției și nutrea, chipurile, o caldă simpatie pentru lupta poporului afgan. Vorbea germana, dar cunoștea la perfecție limba pushtu, fapt care-l ajuta să intercepteze convorbiri confidentiale. În același timp Bailey organizează și urmărirea lui Bravin, reprezentantul Rusiei sovietice în Afganistan.

Nu posedăm decît informații sumare despre primul reprezentant sovietic în Afganistan. Înainte de revoluție Bravin a fost vice-consul în orașul persan Khoi, iar în 1917 singurul diplomat rus din această țară care s-a pronunțat în favoarea bolșevicilor. În ianuarie 1918, a fost numit agent diplomatic al Rusiei Sovietice la Teheran. Chiar în momentul acela, guvernul sovietic anulase toa-

care, între 1921 și 1922, a fost acreditat în Afganistan:

— Din cite știu, Bravin a fost ucis cu o lovitură de pumnal în spate, pe inserat, la Kabul. Asasinul a izbutit să fugă. După toate probabilitățile, era un ucigaș în slujba agenților secreți britanici, care recurgeau la orice mijloace ca să-și înlăture adversarii. Ei înarmau aproape fățiș pe basmacii și-i instigau împotriva puterii sovietice și a reprezentanților ei în Afganistan. În 1922, din ordinul serviciului de spionaj britanic, basmacii au atacat cinci funcționari de la ambasada sovietică și i-au ucis bestial. Pe vremea cînd eram consul general la Herat, eu și tovarășii mei am fost de mai multe ori ținta unor atentate. Avem toate temeiurile să credem că Bravin a căzut victimă uneltirilor Intelligence Service-ului.

Capcana

În septembrie 1918, Nikolai Afanasiev a fost numit prim-secretar al legației din Iran, iar Avanez Baratov consilier comercial. Prima misiune a legației era de a destitui, la Meshed, pe vechiul consul țarist Nikolski, care aderase la mișcarea contrarevoluționară. M-am întâlnit cu cei doi diplomați, astăzi oameni în vîrstă, cu care am avut o lungă convorbire. Afanasiev mi-a relatat:

— Cu puțin timp înainte ca grupul nostru să părăsească Tașkentul (unde Afanasiev lucra pe atunci, — n.n.), am fost invitat la un oarecare Kușakevici care, cel puțin în aparență, dădea dovadă de loialitate față de Puterea sovietică. Kușakevici mi-a făcut cunoștință cu unul din invitații lui, pe nume Bailey, care s-a dat drept diplomat englez. Mult mai tîrziu, s-a aflat că Kușakevici era, de fapt, agent secret al lui Bailey. Amîndoi manifestau un viu interes față de mine, evident din pricina călătoriei pe care urma s-o întreprind în Persia. În seara aceea, Bailey m-a copleșit cu amabilitate și complimente, mi-a oferit cadouri, pe scurt a căutat să-mi câștige încrederea. Pe vremea aceea eram tineri și lipsiți de experiență și mult prea încrezători. De altminteri la fel a procedat și cu ceilalți membri ai grupului. Șefului nostru, Efim Babușkin, decedat la cîva timp după aceea, i-a oferit un bilet de liberă trecere, în caz că s-ar fi întâlnit cu trupele engleze care operau pe atunci în nordul Persiei și pe teritoriile sovietice de dincolo de Caspică.

Intervine în discuție Baratov: — Cu alte cuvinte, Bailey ne întindea o cursă: îi prevenise pe englezi despre plecarea noastră la Meshed, iar biletul de liberă trecere avea drept scop să adoarmă vigilența lui Babușkin. În drum spre Meshed, ocupat de trupele engleze, locuitorii au încercat să ne convingă să nu intrăm în oraș. Dar Bailey ne dăduse cuvîntul său de gentleman că vom fi primiți cu brațele deschise. Îndată î. l. ce am intrat pe porțile fortăreței, un detașament de cavalerie englez ne făcu prizonieri. Am fost puși în lanțuri și ținuți captivi mai bine de șase luni. Dormeam pe pămîntul gol și ne hrăneam cu resturi. Scorbutul nu cruță aproape pe nici unul dintre noi. De nouă ori am fost scoși în curte ca să fim împușcați și de fiecare dată ni se propunea: „Bolșevicilor, renegați-l pe Lenin și veți fi lăsați în viață!” Un tovarăș de-al nostru, Kalașnikov, își pierdu mințile și fu asasinat. Unul dintre temnicerii noștri cei mai cruzi, căpitanul Jarvis, ne spuse la un moment dat: „Dacă ați fi sosit cu vreo 15 zile mai devreme, v-am fi împușcat împreună cu Șaumian!” Mai tîrziu am aflat că Șaumian și alți comisari din Baku fuseseră masacrați de intervenționisti și de albgar-

Iona Andronov

Itată ce declară în legătură cu această crimă scriitorul sovietic Nikolai Ravici

(Continuare în pag. 11-a)

LA ÎNCHIDEREA FESTIVALULUI

Bunul cinematograf vechi...

Dacă la ediția precedentă a Festivalului internațional al filmului de la Moscova am avut posibilitatea să aflăm rezultatele lui și să le inserăm în ziar în ceasul al doisprezecelea fără cîteva minute, de data aceasta procesul de tipărire ne-a fost nefavorabil. Așa că atunci cînd veți citi rîndurile de față, numele premiților le veți cunoaște din presa cotidiană.

Ce concluzii se desprind la închiderea Festivalului?

Un ziarist — din cei peste șapte sute, sovietici și străini, ciți au lucrat la Moscova și în celelalte orașe pe unde s-au plimbat delegații, oaspeții și gazdele — spunea că cel mai greu lucru e să te concentrezi. Tot timpul și se pare că scapi filmul cel mai bun, care rulează exact acolo unde nu ești tu, că nu te poți întîlni cu omul pentru care ai fi fost gata să faci sute de kilometri — iar el se află alături. Dar după cîteva zile impresiile se cristalizează și începi să prinzi motivele principale ale acestei muzici polifonice create în toate colțurile globului pămîntesc.

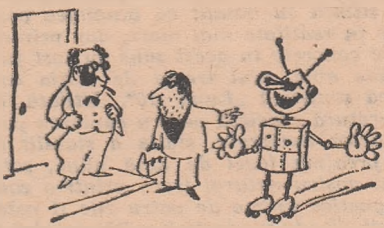
La festivalul moscovit n-au dat tonul filmele melancolice, care cu exact două luni în urmă au invadat Cannes-ul. N-au dat tonul nici filmele cu caracter experimental, gata să demonstreze posibilitățile neștiute ale ecranului. Au dominat net filmele tradiționale, făcute după modele încercate de știința scenică, regizorală și actoricească, filme care au sugerat o formulă de mare circulație în lumea festivaliștilor: bunul cinematograf vechi.

Nu e nici o nuanță peiorativă în această expresie. Cine nu știe că astfel de filme sînt interesante prin capacitatea lor de a captiva publicul larg, adică publicul căruia i se adresează în primul rînd cinematograful. (În paranteză am vrea să spunem că nu întîmplător mari inovatori în artă ca Maikovski și Eisenstein, de exemplu, au depus susținute eforturi pentru a pătrunde secretele influenței asupra publicului larg, secretele „puterii de contaminare” a artei).

La Moscova, bunul cinematograf vechi — care înseamnă în primul rînd o întîmplare bine povestită, pentru care există neapărat roluri interesante pentru actori — a arătat că e perfect viabil și capabil să se întrecă cu formele cele mai noi. Spectatorii festivalieri au întîmpinat cu hohote de ris sau cu emoție „Operația Sfințit Ianuarie” și „Zosia”, „Cine știe?” și „Ziaristul”, „Tatăl” și „Westerplatte”, „Oculul” și „Un om pentru eternitate” etc.

Festivalurile au devenit o parte integrantă a vieții cinematografice. Numărul lor este mare, fiecare are profilul său, sarcinile și scopurile sale. Ele sînt foarte necesare cineaștilor ca formă de comunicare, ca mijloc de schimb de experiență creatoare. Dar rezonanța celor mai importante dintre ele trece dincolo de cadrul profesional. Ecranul festivalier este o arenă în care se duc dispute nu numai pentru premii și diplome, ci și pentru o anumită poziție ideologică și estetică. În această privință, Festivalul de la Moscova și-a cîștigat o solidă reputație de for al artei progresiste, puse în slujba ideii de pace și umanism. Dacă Festivalul de la Veneția e cel mai vechi, Festivalul de la Cannes cel mai șic, Festivalul de la Moscova este recunoscut ca unul din cele mai serioase.

TEATRU

— Am inventat pentru dumneavoastră un robot care aplaudă
Desen de V. Voevodin

CINEMA

O femeie, un bărbat și Jean-Paul Le Chanois

Regizorul Jean-Paul Le Chanois este autorul filmelor „Plecăt fără adresă”, „Tata, mama, bona și eu”, „Tata, mama, nevastă-mea și eu” — ca să nu le amintim decît pe cele de circulație largă — filme în care vorbește cu zîmbet, cu simpatie, cu tristețe și cu umor de oamenii „mărunți” ai Franței: muncitori, meseriași, negustori, funcționari. În momentul de față, Le Chanois pregătește un film pe care îl va realiza în coproducție cu cineaștii sovietici. În acest scop el a fost de curînd la Moscova, unde s-a întîlnit cu scenaristul Alexei Kapler și cu alți colaboratori, punînd la punct detaliile viitoarei producții.

Filmul va fi o poveste modernă spusă într-un limbaj hazliu de comedie, ai cărei eroi sînt un bărbat și o femeie. Femeia este franțuzoaică, bărbatul rus. S-au cunoscut la Paris cu cincisprezece ani în urmă, cînd erau studenți și s-au îndrăgostit fulgerător. După aceea el a plecat, iar ea a născut o fetiță. Conflictul constă în faptul că fiecare se consideră un educator calificat. Dar îi despart mii de kilometri și în asemenea condiții e greu să crești un copil de comun acord.

„Din fericeire — a declarat regizorul francez unui reporter al revistei „Sovetski ekran” — trăim într-o vreme cînd pentru oameni e simplu să se întîlnească, cînd totul se poate rezolva. Subiectul nostru este o poveste inventată, dar s-ar fi putut petrece și adevărat. Ar fi putut fi dramă, însă noi am preferat comedia. E minunat că azi poți face o comedie pe această temă, iar cîndva — nu prea de mult — nici nu te puteai gîndi la asta”.

Interpreții celor două roluri principale încă n-au fost găsiți și alegerea nu se anunță simplă — a mărturisit Le Chanois. Bărbatul trebuie să fie simpatic, plin de farmec, să intruchipeze frumusețea rusească. Aceste cerințe nu sînt gratuite. Încă înainte de apariția eroului pe ecran, franțuzoaicele care l-au cunoscut vorbesc încîntate despre el, așa că confruntarea dintre descrierea lor și realitate nu trebuie să-i dezamăgească pe spectatori.

Nu e mai simplu nici cu partenera lui, Regizorul încă nu vede actrița care va interpreta acest rol. În interviul amintit, Jean-Paul Le Chanois face în cîteva rînduri o profesiune de credință, pe care o reproducem:

„Cunosc viața, am fost destul de lovit de soartă, nu sînt naiv, dar sînt optimist. Pe lume există răutate, mîrdărie, urîțenie și nu le putem ascunde. Dar nici nu trebuie să le scoatem mereu în evidență. Mă străduiesc să fiu bun, să fac filme despre oameni buni”.

ROLURI NOI

Alexei Batalov în „Cadavrul viu”

Presa de specialitate sovietică ne-a adus vestea că Alexei Batalov pregătește rolul lui Fedea Protasov în e-

cranizarea piesei lui Tolstoi „Cadavrul viu”. A fost dorința expresă a actorului de a interpreta pe scenă sau pe ecran personajul atît de contradictoriu — pur, liber de prejudecăți și în genere de o absolută libertate interioară, de un violent nonconformism, dar tragic de slab —, care a marcat cariera unor mari artiști ai scenei ruse și străine. Regizorul Vladimir Vengherov a fost cucerit și el de această idee, mai cu seamă că mai avusese de a face cu piesa: el a realizat filmul-spectacol „Cadavrul viu”, cu Nikolai Simonov în rolul principal.

Întîlnirea dintre Batalov și Protasov este un eveniment fericit. Pentru că Batalov aparține acelei elite actoricești despre care dramaturgul american Eugen O'Neill spunea în notațiile sale extrem de interesante despre cinematograful:

„Exterior, ecranul mărește totul. În gurile mari ca niște peșteri dispar struguri cu boaba cît capul unui copil... Totuși nici cinematograful, cu toate minunile sale, nu poate umfla lipsa de talent pînă la dimensiunile talentului,

tografiat sovietice dintr-o întreagă perioadă, care este de neconceput fără personaje ca Sașa Rumianțev („Cazul Rumianțev”), doctorul Ustimenko („Omul meu drag”), Boris Borozdin („Zboară cocorii”), Dmitri Gusev („Nouă zile dintr-un an”), Gurov („Doamna cu cățelul”) și mai tîrziu doctorul Beriozkin („Ziua fericirii”).

Alexei Batalov conferă fiecărui personaj pe care îl interpretează inteligență, farmec, un fel critic și în același timp plin de bunătate de a vedea lucrurile și oamenii — trăsături care îi sînt proprii și în viața de toate zilele. Probabil că de aceea personajele lui comunică așa de ușor cu spectatorii, îi cîștigă de partea lor, ating o sinceritate absolută.

Dar să ne întoarcem la „Cadavrul viu”. Vengherov „mulează” filmul după puternica individualitate a interpretului. El a declarat că renunță cu plăcere la dictatura regizorală pentru că știe că Protasov e în mîini sigure. Batalov are o concepție clară a rolului, simțindu-se atras mai ales de acele trăsături care-i sînt apropiate ca actor și om: puritatea, oroarea de minciună, libertatea spirituală.

Vom vedea, fără îndoială, un mare Fedea Protasov, fiindcă pentru Batalov fericirea unui actor înseamnă contopirea cu opera sa.

Iulia Scutaru

TRADIȚII GRUZINE

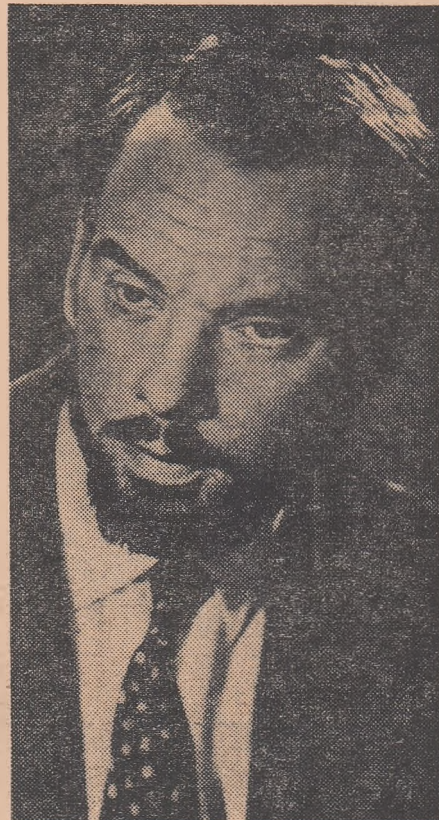
Un cvartet pentru efigii

În 1953, un tînar artist gruzin, Irakli Ociauri, a expus la tradiționalul salon de toamnă din Tbilisi portretul gravat pe alamă al compatriotului său, sculptorul Iakov Nikoladze. Dar exponatul a fost întîmpinat cu indiferență. Spre cinstea lui, Ociauri n-a disperat și nu s-a lăsat păgubaș în eforturile lui de a revînta străvechea artă gruzină a efigiilor.

Arta aceasta își măsoară vîrsta cu veacurile. Ea a ajuns la maximă înflorire în secolul al XII-lea, vremea de aur a domniei legendarei împărătese Tamara, care a dat Gruziei o inegalabilă strălucire. Atunci a răsunit glasul puternic al lui Șota Rustaveli, atunci a luat ființă școala de gravură pe metal a meșterilor Beka și Beșken Opizari.

După insuccesul oficial din 1953, Irakli Ociauri s-a restrîns la domeniul sentimentelor intime. Venindu-i sorocul de înșurătoare, artistul a dăruit miresei lui un medalion de argint pe care gravase chipul ei. A doua zi întregul oraș vorbea despre această operă de artă (e drept că și mireasa era frumoasă).

La scurt timp după aceea alți trei artiști tineri — Guram Gabașvili, Koba Guruli și Dmitri Kipsidze — și-au unit eforturile și talentul cu Ociauri, creînd un cvartet pentru efigii, cunoscut azi nu numai în Gruzia, nu numai în Uniunea Sovietică, ci și în Franța, Polonia, Anglia. Printre admiratorii lor se numără romancierul Irving Stone, violonistul Isaac Stern și alte personalități, care și-au completat colecțiile cu efigii gravate în Gruzia.

Probă pentru Fedea Protasov.

În schimb talentul adevărat, multiplicat de posibilitățile cinematografului, devine un bun al milioanei de oameni”.

Alexei Batalov a adus pe ecran un nou tip de erou — sensibil, profund, bogat sufletește, inteligent. Numele lui este legat de o nouă orientare în cinematografia sovietică — promovarea eroului intelectual al epocii noastre.

Primul rol — Alexei Jurbin din filmul „Neamul Jurbinilor”, a atras asupra-i atenția generală. Tînarul modest, cu ochi inteligenți și zîmbet timid, era pe ecranul anului 1954 o apariție insolită. Critica a subliniat că era eroul și actorul pe care îl aștepta filmul sovietic, ceea ce a fost determinant în bună măsură pentru destinul său artistic și pentru profilul cinema-

Detaliu care împodobeste Palatul căsătorilor din Tbilisi.

arta

a

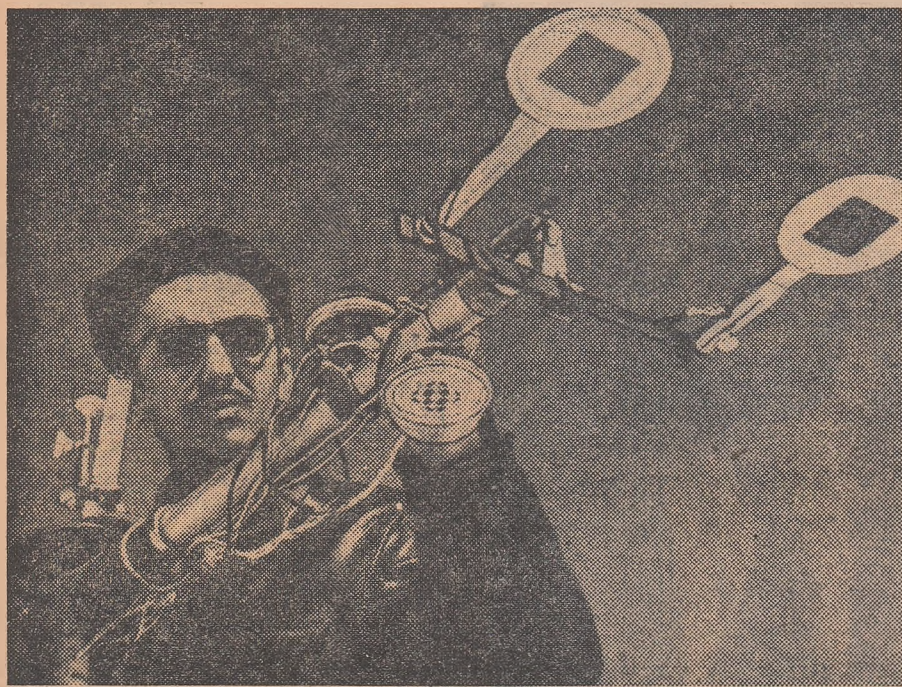
GEOGRAFIE

Epopoea gheții își face bilanțul

Polul Sud, pînă de curînd o mare pată albă pe harta globului, a atras de multă vreme atenția exploratorilor, printre care și a celor ruși. Cel de al șaselea continent a fost descoperit de expediția lui Bellingshausen și Lazarev în timpul unei călătorii în jurul lumii, efectuată în 1819—1821, dar numai prin anii patruzeci ai secolului nostru mici grupuri de savanți au îndrăznit să întreprindă, profitînd de incursiunile balenierei, unele investigații. Misterioasa Antarctica a prins însă să-și lepede vâlul începînd abia din 1956 cînd, în cadrul Anului Geofizic Internațional, cercetările au fost întreprinse concomitent și în mod organizat de către o serie de țări printre care și U.R.S.S. Savanții sovietici și-au rezervat regiunile cele mai dificile ale continentului, pe țărmul Mării Davis, în preajma po-

nal de informare, pentru a fi cunoscute de oamenii de știință din întreaga lume. Bilanțul a zece ani de activitate științifică sovietică în Antarctica poate fi considerat ca o adevărată antologie de lucrări referitoare la clima, relieful, fauna și flora, structura geologică și regimul ghețurilor acestui continent. Cercetările climatologice, mai ales în ce privește regiunile centrale, studiile meteorologice de suprafață dublate de observațiile referitoare la variațiile presiunii barometrice, măsurătorile actinometrice și hărțile întocmite s-au dovedit de un mare folos în descifrarea tainelor Antarcticii.

Astfel, au fost determinate cu precizie zonele climatice, s-au întocmit izotermele anului și s-au urmărit schimbările atmosferice cu oceanul, date care se dovedesc deosebit de folositoare în

La „Mirnii” este pusă la punct aparatura destinată observației radiației solare.

lului geomagnetic și polului inaccesibilității. Regiunile alese, marcate pe hartă cu pete albe, ca locuri pe unde pînă atunci nu mai călcăse picior de om, erau situate mult deasupra nivelului mării și caracterizate de temperaturi foarte scăzute. Cercetătorii sovietici, deprinși cu activitatea în regiunile polare n-au dat însă înapoi și și-au îndeplinit cu succes misiunea, „epopea gheții”, cum i s-a mai spus.

La 5 ianuarie 1956, nava sovietică Obi arunca ancora lângă țărmul continentului alb, fapt care a marcat începutul explorării Antarcticii. Observatorul geofizic a fost instalat în preajma Mării Davis, la sud de insula Haswell. Aici au fost asamblate și avioanele, aici au început lucrările de amenajare a stațiunii „Mirnii”, principala bază a expedițiilor antarctice sovietice. O problemă delicată a fost amplasarea unei stațiuni în interiorul continentului. Cu ajutorul unui tren de tractoare problema a fost rezolvată și stațiunea „Pionerskaia”, situată la 300 km de „Mirnii”, și-a început activitatea. O altă bază a luat ființă după scurt timp în „oaza” Bunger. Următoarele două expediții au înființat alte două stațiuni interioare și cercetătorii sovietici au trecut la realizarea programului A.G.I., obținînd rezultate dintre cele mai prețioase. Între altele, cele douăsprezece expediții care au participat pînă acum la cercetări au stabilit temperatura polului frigului ca fiind de $-87,3^{\circ}$, temperatură la care o torță poate fi stinsă într-un butoi de benzină. A fost, de asemenea, realizat traiecul „Vostok” — Polul Sud geografic și faimosul raid al avioanelor AN-10 și IL-18 pe parcursul Moscova—Antarctica, via India, Indonezia, Australia, Noua Zeelandă și stațiunea americană Mac Murdoe.

Actualmente, în Antarctica funcționează 58 de stațiuni organizate de 12 țări, dintre care 10 aparțin Uniunii Sovietice. Explorarea continentului de gheață poate fi privită ca o vastă acțiune de cooperare internațională în folosul științei. De pildă, glaciologii celei de a 9-a expediții sovietice au studiat, împreună cu exploratorii francezi, mișcările și deformarea calotei glaciare. Interesante cercetări au fost realizate și împreună cu savanții americani, australieni și belgieni, rezultatele științifice fiind comunicate Centrului internațional

de informare, pentru a fi cunoscute de oamenii de știință din întreaga lume. Studiul reliefului subglaciar și a grosimii gheții a permis să se precizeze că suprafața pămîntului stabil este inferioară celei a banchizei și că Antarctica orientală nu este un arhipelag, cum se credea pînă acum, ci face parte din continent. Paralel, prospecțiunile geologice au permis descrierea platoului polar pe o suprafață de 11 milioane km², inclusiv Antarctica orientală și o parte din Antarctica occidentală. Cercetările au dovedit că cel de al șaselea continent dispune de numeroase bogății, printre care aur, diamante, elemente radioactive, beriliu, cristal de stîncă etc. Deosebită importanță pentru medicină a fost studiul comportamentului organismului uman la temperaturi joase, iar pentru oceanografie descoperirea unor uriașe resurse biologice printre care crustacee, a căror carne conține 15% proteine și între 2—6% lipide. Această activitate, pe drept cuvînt titanică, a fost încununată de apariția în U.R.S.S. a primului Atlas al Antarcticii.

GEOFIZICĂ

Trena globului terestru

Dacă ne-am închipui un imens cilindru protecat în spațiu și cu dimensiuni calculate în cifre astronomice, iar la unul din capetele lui o mică bilă, am avea imaginea aproximativă a unei recente descoperiri care desăvîrșește portretul planetei noastre. În lumea științei descoperirea a fost numită „coda magnetică a Pămîntului”.

Inseamnă oare că un ipotetic observator de pe o altă planetă ar vedea-o pe a noastră împodobită cu o trenă? Nu. Spre deosebire de cea a cometelor, coda planetei noastre e invizibilă. De

aceea și-a păstrat anonimul vreme îndelungată, așteptînd să fie semnalată de sateliții artificiali ai Pămîntului. Un satelit american, de exemplu, a detectat existența cozii magnetice pe o distanță de 200 000 de kilometri. Oamenii de știință au bănuit că lungimea cozii este în realitate mai mare, dar primele date concrete în acest sens au fost furnizate abia anul trecut de stația cosmică sovietică „Luna 10”. Utilată cu aparatură specială pentru captarea particulelor încărcate, stația a stabilit că în preajma fazei de lună plină, satelitul nostru natural trece printr-o zonă magnetică vreme de patru zile și patru nopți. Coda magnetică a Pămîntului se întinde, așadar, cel puțin pînă la orbita Lunei și atunci nu e mai scurtă de 370 000 de kilometri.

Deocamdată nu se cunosc multe amănunte despre acest fenomen. Nu se știe, de pildă, de ce cîmpul magnetic al cozii se comportă altfel decît oricare altul din spațiul interplanetar sau chiar decît cel al Pămîntului. El e format din două fascicule de linii — unele îndreptate spre Pămînt, celelalte în sens invers — cu o zonă neutră între ele, în care valoarea cîmpului magnetic se apropie de zero, iar fluxul de particule încărcate e foarte intens. Pînă acum nu se știe exact influența pe care coda globului pămîntesc o exercită asupra proceselor geofizice. Se presupune, însă, că existența ei ar explica fenomene încă nu îndeajuns de studiate cum sînt, de pildă, aurorele polare sau procesele ce au loc în paturile superioare ale atmosferei terestre. Dar aceste probleme sînt încă în studiu.

MECANICĂ

Automobilul în prezent și viitor

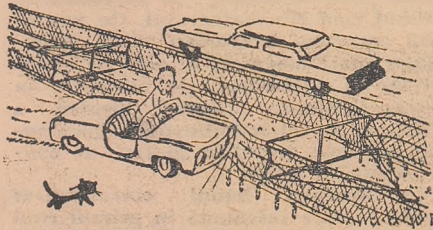
E greu să precizăm azi ce căi va urma într-un viitor îndepărtat construcția mijloacelor de transport. Un lucru este însă cert, anume, evoluția științei și tehnicii în epoca vitezelor supersonice, a motoarelor cu reacție și atomice își va pune pecetea și pe automobile, pe construcția și forma lor. Invitați de un cotidian sovietic să dea friu liber închipuirii, cititorii lui au imaginat cîteva automobile pentru secolul XXI. I. Lubeanef, de pildă, e de părere că automobilul viitorului va fi „terestru-aerian”. Prin oraș el se va deplasa pe roți cu viteze pînă la 50 de kilometri pe oră, iar în afara orașului va zbura cu 200—250 kilometri pe oră. Lăcătușul Maljev vede automobilul viitorului în formă de aripă a cărei forță ascensională va degreva parțial roțile, ceea ce va avea ca efect reducerea uzurii cauciucurilor. Alți vizitatori înzestreați automobilul anului 2000 cu motor nuclear sau îi desființează roțile...

Cu vreo zece ani în urmă, în mai multe țări, între care și U.R.S.S., a început să se experimenteze pentru transportul terestru vehicule cu pernă de aer. Ulterior s-a dovedit însă că automobilele cu pernă de aer nu sînt un mijloc ideal de transport, întrucît au un sistem de comandă complicat și cînd se deplasează ridică nori grei de praf. Pentru a atinge înălțimi suficiente de mari ele ar trebui să aibă un gabarit mult mai mare decît automobilele actuale. De aceea S. Korzinkin, de la Institutul central de cercetări pentru automobile și motoare auto, afirmă cu convingere că automobilele de largă folosință ale viitorului nu se vor desprinde de pămînt. Referindu-se apoi la viteză, S. Korzinkin este de părere că și în viitor ea se va menține în oraș între limitele actuale. Același lucru este valabil și pentru circulația pe șosele, dat fiind că limita atinsă cu mașinile

moderne a și depășit posibilitățile tehnice și psihice ale multor conducători.

După această scurtă incursiune în secolul XXI, vă propunem să executăm un viraj complet, să revenim la situația din zilele noastre, la problemele pe care le ridică în clipa de față transportul automobilistic. Securitatea circulației este o problemă la ordinea zilei în toate țările lumii și roadele preocupării lor n-au întîrziat să se arate. Să aflăm cîteva din ele.

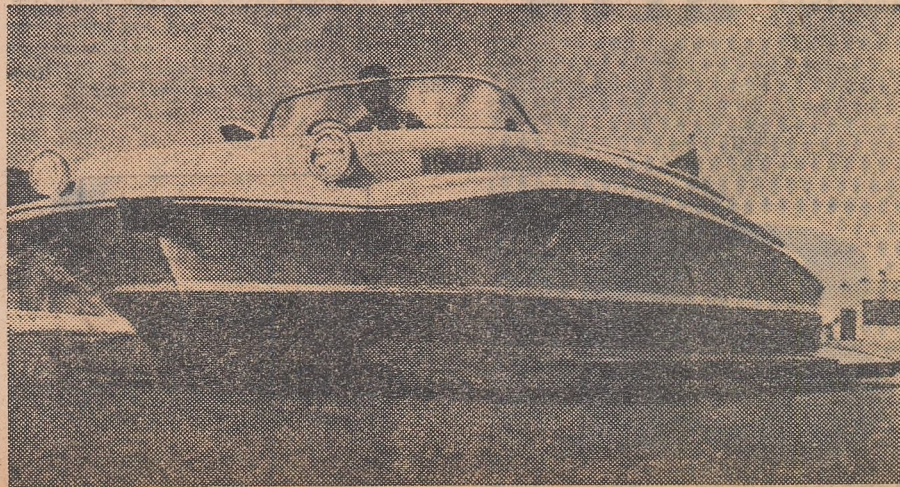
Cea mai mică eroare în rotirea volanului poate duce mașina dincolo de linia care marchează mijlocul șoselei, expunînd-o pericolului de a se ciocni cu vehiculele care vin din sensul opus. S-a calculat că, în statul California, aceasta

este cauza a peste 20 la sută din totalul accidentelor. Pentru a le preveni s-a propus să se monteze pe mijlocul șoselei pereți despărțitori. În locurile periculoase se pot monta aceiași pereți și pe margini. Fiind fabricați din plase elastice, pereții au rolul să amortizeze ciocnirea.

Un alt inamic periculos este umezeala. Împotriva ei vor lupta inșeși cauciucurile. Fabricate după o „rețetă” specială, ele vor putea respinge apa care se adună pe șosea. În lupta cu același inamic s-ar mai putea folosi niște dispozitive montate în indicatoarele de circulație care ar preveni șoferii de pericolul derapării pe porțiunile de șosea ude. Dar uneori inșeși indicatoarele sînt vinovate de accidente. Ciocnirile cu ele au de cele mai multe ori urmări tragice și de aceea se preconizează construirea unor indicatoare elastice, pliabile.

Pe plan „intern”, lupta împotriva consecințelor grave ale accidentelor este și mai aprigă. Căci interiorul automobilului ascunde o sumedenie de primejdii. E suficientă, de pildă, o frînă bruscă pe o șosea oricît de bună, pentru ca șoferul să intre cu toracele în volan, să-și lovească capul de parbriz etc. Studii speciale au dovedit că centurile de siguranță pot preveni 70 la sută din aceste cazuri. În același scop se studiază și posibilitatea înlocuirii conducătorului auto cu un robot.

Viitorul va hotărî dacă acceptă sau nu acest vehicul.

T

CRISTALOGRAFIE

Nestemate

pe bandă rulată

V-ați gândit vreodată să vizitați o seră de flori de... piatră? Dacă ideea vă atrage, poftiți — în inchipuire — cu noi. Pătrundem într-o încăpere spațioasă. De-a lungul pereților se însiruie „pătuțurile“ pensionarilor — cristalizoarele. Regulate termice mențin temperatura la nivelul cerut întocmai

O nouă serie de discuri de rectificat cu diamante artificiale produse de o întreprindere din Lvov.

ca niște cloști pe cuiabar. Zi și noapte în cristalizoare se rotesc, schimbându-și la fiecare două-trei minute direcția, elicele unor malaxoare mecanice care agită neobosite soluția din care se nasc cristalele.

Metoda se numește dinamică. Spre deosebire de metoda statică, mai simplă, ea îngăduie să se obțină cristale optice mari și omogene. De altfel, cristalele artificiale sovietice sînt acum în genere apreciate în toată lumea. Ele au ajuns să fie chiar mai apreciate decît cele oferite de natură și sînt azi solicitate în tot mai multe domenii de activitate.

Dar să vedem mai întîi rețeta de preparare a acestor nestemate. În interiorul aparatelor în care se nasc cristalele se realizează temperaturi aproape vulcanice. Materia primă folosită în această producție este o pudră care, înainte de a fi introdusă în aparate, se spală bine în mai multe ape, se „prăjește“ la o temperatură de câteva mii de grade și se strecoară printr-o sită cu cite zece mii de orificii pe centimetrul pătrat. După care laboranții o mai verifică o dată.

Pînă să se creeze condițiile optime pentru nașterea pietrelor prețioase în adîncurile Pămîntului, au trebuit să treacă milioane de ani! În condiții industriale, însă, producția lor se rea-

lizează în flux continuu. Căci știința și tehnica modernă preferă, cum am văzut mai sus, cristalele artificiale. De ce? Pentru că cristalele naturale sînt pline de defecte. Să vedem, de pildă, cuarțul. Are sumedenie de bule, fisuri și impurități. Din această cauză chiar și din cristalele de cea mai bună calitate, adevărate unicate, se utilizează abia a cincea parte din volumul lor. În plus, multe din ele nu posedă unele proprietăți necesare științei și tehnicii. Toate aceste cusururi pot fi înlăturate din cristalele artificiale care, pe deasupra, îi și ajută pe specialiști să studieze structura „confraților“ lor naturali.

Și acum să ne oprim puțin asupra diamantului, regele mineralelor, cum îi spun specialiștii. Un kilogram de diamant artificial este suficient pentru a transforma în praf 60—80 de tone de sticlă sau... două kilograme de diamant natural.

La construcția de case, unele din operațiile cele mai delicate sînt instalarea conductelor de gaze, a firelor electrice etc. Cea mai mare dificultate o constituie săparea de orificii în blocurile de beton armat. Pînă în ultima vreme această operație se făcea manual. De curind diamantul și-a găsit și în această direcție aplicații. Iar efectul este uimitor. Pe șantierul de construcție al hotelului „Rossia“ din Moscova instrumentul cu diamant realizat de trustul Glavmostroi a perforat orificii în blocuri de beton armat de orice dimensiuni cu o viteză de zece centimetri pe minut față de 40 de minute cit necesitau aceiași zece centimetri perforați manual.

Dar filierele de diamant? Sînt tot niște orificii, însă tăiate în diamant și, firește, cu alte întrebunțări. Ele vin să înlocuiască trefilarea la rece, metoda clasică de fabricare a sirmei. Printr-o filieră dintr-un aliaj dur obișnuit pot fi trași circa 70 de kilometri de sirmă, pe cînd printr-una de diamant pot trece 16 000 de kilometri.

CARTOGRAFIE

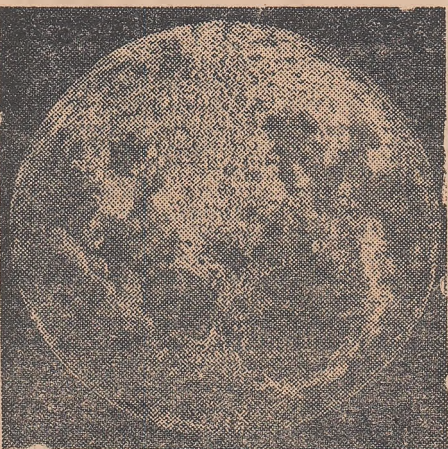
Portretul Lunei

Un mozaic din fotografii ale părții vizibile a Lunei. Așa se prezintă noua hartă a astrului nopții editată de Institutul de astronomie „Sternberg“ și de Serviciul topogeodezic al U.R.S.S.

Pentru a suprapune cit mai exact rețeaua paralelelor și meridianelor peste detaliile peisajului lunar, autorii hărții au folosit punctele de sprijin oferite de catalogul alcătuit de observatorul astronomic ucrainean. De remarcat că acesta a atins o precizie foarte mare în măsurarea amplasării detaliilor lunare. Astfel, în imediata apropiere a centrului discului, erorile nu sînt mai mari de 100—200 metri pe suprafața lunară.

Altă particularitate a noii hărți a Lunei o constituie selecționarea corespunzătoare a librațiilor lunare. Librația este balansarea aparentă a astrului față de poziția sa medie, datorită între altele faptului că Luna nu se mișcă uniform, iar axa sa de rotație nu este perfect normală pe planul orbitei. Mulțumită acestei selecționări, extremitatea estică a discului apare pe hartă foarte amănunțită. Aici se află bine-cunoscutele mări Humboldt, Smith etc. Dacă librațiile ar fi avut alte valori, mările respective nu ar mai fi fost vizibile. Or, tocmai ele fac legătura între emisfera vizibilă și fotografiile părții invizibile a Lunei, realizate în 1959 de stația interplanetară „Luna-3“.

Harta este însoțită de date explicative

Noua hartă a părții vizibile a Lunei tipărită de editura „Nauka“

despre deplasarea și înfățișarea Lunei, condițiile de observare a ei, unele particularități fizice și cele mai importante evenimente în cercetarea astrului cu ajutorul stațiilor cosmice.

ARHEOLOGIE

Radiografia piramidelor

Pentru vechii egipteni moartea nu era decît un fenomen aparent, căci în realitate corpul îmbălsămat, închis într-unul sau mai multe sarcofage, înconjurat de mobilă și toate obiectele trebuincioase, trăia o altă viață, nemuritoare. Sufletul era dublu: o parte se reîntorcea în trup după înmormîntare, iar cealaltă rămînea într-un fel de rai, inaccesibil celor vii. De aceea mormintele constituiau o a doua locuință, care trebuia să rămînă neatinsă pe veci. Faraonii își dădeau însă perfect de bine seama că se vor găsi oameni netemători de cele sfinte, care nu se vor sfii să le pîngărească mormintele, atrași fiind de imensele bogății acumulate în ele. Pentru a-și asigura deci liniștea eternă, au poruncit arhitecților să camufleze intrarea în mormînt, să închidă cu blocuri de granit coridoarele spre camera mortuară, să clădească camere și porți false și multe alte asemenea curse, care au încurcat însă mai mult pe arheologi decît pe bandiți. Ca dovadă că, după cercetări migăloase

trul de 10 cm forat în perete). De data aceasta fizicienii le oferă arheologilor radiografierea piramidei lui Khefren prin folosirea razelor cosmice.

Aceste raze, care sosesc din Soare și chiar din alte galaxii, sînt la mare cînsite în momentul de față și despre ele se vorbește foarte mult. Aci ne interesează însă doar faptul că o compoziție a lor zisă „penetrantă“, care ajunge pînă pe Pămînt, se compune pe trei sferturi din mezonii miu, niște particule elementare mai mari decît electronii și mai mici decît protonii. Ei pot traversa materia terestră pe grosimi foarte mari, dar în timpul acesta își pierd din energie și pînă la urmă sînt absorbiți. Cunoșcînd deci energia lor inițială și cea finală, ca și numărul supraviețuitorilor, se poate afla, prin calcule complexe, drumul parcurs printr-un material, deci grosimea acestuia. Dat fiind că drumul variază însă după direcția fasciculului de mezonii, e nevoie să se determine și de unde vine acesta. Fizicienii montează deci una

Vor smulge oare fizicienii și arheologii vreun secret ultimei lor vedete — piramida lui Khefren?

și îndelungate, savanții pătrund în lăcașuri care au fost prădate, mai cu seamă dacă au aparținut faraonilor sau marilor demnitari.

Dintre aceste bogate și misterioase morminte, cea mai mare faimă o au piramidele, datorită dimensiunilor lor impozante. „Marea piramidă“, cum se numește cea a faraonului Kheops, înălțată pe la 2696 î.e.n., a fost una din cele șapte minuni ale lumii. Cu înălțimea ei de 146,59 m și latura de 230 m, îmbrăcată în calcar neted și alb (care nu se mai vede acum, căci piramida a servit ulterior drept carieră de piatră) e normal să fi trezit admirația popoarelor din antichitate. În interior conține trei camere mortuare, dintre care două nu au servit niciodată. În cea de a treia, situată la 42 m de la nivelul solului, s-a găsit sarcofagul gol al lui Kheops. Deși nu justifică toate legendele născute în jurul ei (cea mai năstrușnică pretinzînd că dimensiunile sale se bazează pe observații astrologice ce prezic viitorul omenirii!), această construcție face admirația geometrilor și arhitecților prin perfecțiunea cu care a fost proiectată și executată.

Cercetînd piramida alăturată, a lui Khefren, fiul lui Kheops, arheologii au rămas nedumeriți. Cum se face că faraonul care, la exterior, nu s-a lăsat mai prejos de tatăl său, s-a mulțumit cu o singură cameră mortuară — și încă modestă ca mărime și finisaj? Toate încercările lor de a găsi vreo altă intrare, prin care să răzbată în adevăratul apartament funerar, au dat greș; piramida pare să fie un masiv de piatră.

Dar iată că fizica vine din nou în ajutorul arheologiei. Pînă acum i-a pus la dispoziție metoda datării pieselor cu ajutorul carbonului 14, radiografia lor cu raze Röntgen sau gamma, fotografia în lumină infraroșie sau polarizată și televiziunea (pentru a nu deschide inuștil un mormînt, se constată ce conține introducînd o minusculă cameră de televiziune printr-un canal cu diame-

peste alta două camere zise „cu scînteii“. Să vedem pe scurt ce este o asemenea cameră. Două plăci metalice sînt puse sub tensiune, una pozitivă și cealaltă negativă, iar între ele se află aer. Dacă o particulă lovește și traversează plăcile, ea ionizează aerul dintre ele și, datorită diferenței de potențial dintre plăci, dă naștere unei scînteii de-a lungul traiectoriei străbătute. Unind printr-o linie imaginată scînteile formate în cele două camere suprapuse și stabilind unghiul dintre această linie și perpendiculara pe cameră, se descoperă orientarea mezonilor.

Un ansamblu compus din două camere „cu scînteii“ și din contoare de măsurare a numărului și energiei particulelor urmează să înceapă determinările în încăperile din piramida lui Kheops, al cărei plan interior este cunoscut în amănunt — după cum am menționat —, pentru a întocmi un tabel de referință cuprinzînd pierderile de energie ale diverselor fascicule de mezonii în raport cu grosimea masei de piatră străbătute. După aceea, întreaga instalație va fi mutată în unica încăpere din piramida lui Khefren, unde operațiile vor fi repetate de asemenea în diverse puncte și cu fascicule avînd orientări diferite. Comparînd rezultatele obținute în cele două morminte, după analiza și interpretarea lor cu un calculator electronic, fizicienii și arheologii vor afla dacă piramida lui Khefren este o masă compactă de calcar sau dacă mai conține goluri. În acest din urmă caz, se va lămuri și amplasarea coridoarelor și camerelor detectate, ceea ce le va face ușor accesibile.

Vor descoperi oare arheologii pe Khefren dormind în sarcofage rămase intacte de peste 4 500 de ani? Deocîndă este imposibil de spus. Dar chiar dacă cercetările actuale se vor solda cu un eșec, metoda inițiată de fizicieni rămîne un valoros instrument de cercetare arheologică, care poate da la iveală comori neprețuite pentru istoria omenirii.

Compresa cu parafină pentru suferinzi de nevralgii ale trigemenului.

Foto: P. Nosov

TRATAMENTE CU FACTORI NATURALI

Aplicațiile de nămol

Tratamentele cu nămol nu trebuie aplicate la întâmplare, ci numai pe baza prescripției medicului specialist și a recomandărilor făcute de balneologul stațiunii de cură.

Îndeosebi, băile generale de nămol cald, fiind foarte excitante, sînt contraindicate anumitor categorii de bolnavi sau anumitor stadii ale afecțiunii, cărora ar putea mai degrabă să le dăuneze, decît să-i ajute. Nu sînt rare cazurile cînd acești bolnavi leșină în timpul procedurilor cu nămol cald aplicate empiric, fără indicații medicale. Băile calde de nămol se fac de obicei în putini de lemn sau faianță cu o capacitate redusă, de maximum 200—250 litri. Temperatura băilor de nămol variază de la 34° pînă la 40°C, iar durata lor de la 10 la 40 de minute. De obicei, după baie urmează un repaus pe un divan aflat fie în cabină, fie în anticamera acesteia sau într-o sală special amenajată, repaus care va ține 20—60 de minute.

În afară de putini, băile se mai pot face și în „piscine de nămol” (cum este cea de la Someșeni-Cluj) în care pot încăpea mai multe persoane. Nămolul stă aici mai multe săptămîni, primenirea lui făcîndu-se cu ajutorul apei termale minerale, introdusă în piscină prin pardoseala ei. Există și putini în care se pot face băi parțiale de șezut, de mâini sau picioare, și în care se introduce numai o treime din nămolul folosit pentru o baie completă.

Împachetările cu nămol, variînd între 20 și 40 de minute, se fac aplicînd nămolul pe un cearșaf de dimensiuni potrivite, într-o grosime de 2—3 cm, apoi învelind pacientul repede în cearșaf și punîndu-i o compresă rece la cap, pentru a evita congestia. După împachetare se evită bine regiunea sau corpul întreg prin duș.

Dacă regiunile bolnave au o suprafață limitată se pot aplica comprese de nămol (sau în afecțiunile ginecologice, tamponare vaginale). După ce nămolul a fost încălzit la temperatura prescrisă, el este introdus în săculețe mai mari sau mai mici. Se pune săculețul pe regiunea bolnavă, se aplică un impermeabil, după care învelim jumătatea respectivă de corp cu o pătură de lînă.

Cea mai frecventă procedură o constituie însă ungerile cu nămol, denumite impropriu „băi de nămol rece”, deoarece aici acționează și helioterapia și rolul tămăduitor al băii sărate din lac.

Această străveche metodă terapeutică, denumită de altfel „metoda egipteană”, constă într-o pregătire de cîteva minute la soare, cu corpul gol, pînă ce se încălzește bine pielea și se dilată capilarele. Apoi bolnavul se unge complet sau numai pe anumite părți de pe suprafața corpului cu nămol proaspăt scos din lac. Expunerea la soare durează 20—30 de minute, pînă se încrețește pielea. În acest timp pacientul va evita insolația cu ajutorul unei umbrelor sau pălării. Urmează apoi baie în lac, timp de 10—30 de minute, terminată cu un duș fără săpun, o nouă și scurtă uscare la soare, apoi o odihnă de 1—2 ore. Este bine ca această procedură să se facă înainte de prînz pentru a nu îngreuna și mai mult laboriosul proces al digestiei.

Medicus

URGENTE

Intoxicația cu D.D.T.

Intoxicațiile cu D.D.T. și substanțe asemănătoare (Hekatox, Lindatox, Duplitox, Aldotox sau Aldrin — N.R.) se pot produce mai ales în mediul industrial sau agricol, ca urmare a pătrunderii produselor toxice în organism prin respirație, înghițire sau prin piele.

Aceste substanțe nefiind solubile în apă, ci numai în grăsimi și în solvenți organici — formă sub care sînt de cele mai multe ori folosite —, toxicitatea lor e mai mare. Grăsimile și uleiurile întrebunțate ca vehicule înlesnesc, de asemenea, pătrunderea lor în organism.

Acțiunea toxică se manifestă în special asupra sistemului nervos central al omului, ceea ce poate produce, în anumite condiții, tulburări deosebit de grave în funcțiile importante ale organismului. Substanțele din acest grup pot provoca astfel imbolnăviri ale ficatului și rinichiului.

Simptomele intoxicației nu sînt tipice, diagnosticul punîndu-se pe baza cunoașterii agentului toxic. Bolnavul se plînge de dureri de cap, este nervos,

nu doarme bine. În formele mai grave apar tremurături și zvicniri ale miinilor și picioarelor, care pot cuprinde întreg corpul.

Intoxicațiile se pot produce ca urmare a unei singure expuneri la o doză mare sau prin expuneri în doze mici și repetate, timp de cîteva zile sau săptămîni.

În intoxicațiile acute, care sînt și cele mai grave, ajutorul medical are caracter de urgență. Primele măsuri de ajutorare se vor lua chiar acolo unde s-a produs accidentul, bolnavul fiind așezat la un loc ferit de soare, bine aerisit. Pînă la venirea medicului, se va desfăce îmbrăcămîntea accidentatului, pentru a-i favoriza respirația și la nevoie se va îndepărta îmbrăcămîntea udată sau contaminată. Părțile corpului stropite cu substanțe toxice vor fi abundent spălate cu apă.

Se va acorda o atenție deosebită spălării ochilor.

În caz că intoxicația s-a produs prin înghițirea accidentală a substanței insecticide (soluție sau pulbere) și dacă intervalul de la aceasta este scurt (maximum 1—2 ore), se vor provoca vărsături. Se va administra apoi apă, în care se vor amesteca 5—10—20 g cărbune animal, după care accidentatul va fi pus să repete efortul de vomă.

Dr. Z. A. Barski

NOUȚĂȚI MEDICALE

Vitamina antiulceroasă

Un rol însemnat în tratamentul bolii ulceroase îl au, după cum se știe, vitaminele. Vitaminele ameliorează starea funcțională a sistemului nervos central și normalizează procesele metabolice. În acest mod, vitaminele influențează în mod pozitiv mecanismele patogenice ale bolii, contribuind la înlăturarea tulburărilor trofice produse în mucoasa gastrică și la însănătoșirea diferitelor funcții ale stomacului.

În ultimul timp, oamenii de știință sovietici au experimentat cu succes un nou mijloc de tratament al bolii ulceroase, așa-numita vitamină U — sau factorul antiulceroasă — conținută în varză. Clinicianul sovietic E. M. Vermel a arătat, în urma administrării vitaminei U la 500 de bolnavi, că o treime dintre aceștia s-au vindecat, la o a doua treime boala ulceroasă a înregistrat o ameliorare evidentă, iar la ultima treime tratamentul a fost ineficace.

Sucul de varză se administrează în cantitate de 200—250 ml de 4 ori pe zi, înainte de masă. De asemenea, se utilizează și suc de varză uscat, care se prezintă sub forma unui praf de culoare cenușie, cu miros caracteristic, ușor solubil în apă. Doza este de cîte 2 g pulbere de suc de varză de 3 ori pe zi, dizolvat în apă (1/4 de pahar), cu 20—30 de minute înainte de masă. O serie de tratament durează 20—30 de zile.

Pînă în momentul de față, natura chimică și mecanismul de acțiune sau farmacodinamia vitaminei U nu sînt cunoscute. Este cunoscut însă faptul că sucul de varză conține și numeroase alte vitamine. Astfel în 100 grame de varză albă există 30 mg acid ascorbic (vitamina C), 0,06 mg tiamină (vitamina B₁), 0,05 mg riboflavină (vitamina B₂), 0,04 mg acid nicotinic (vitamina PP), urme de caroten (provitamina A) și vitamina K antihemoragică.

Rezultate remarcabile în tratamentul ulcerului s-au înregistrat și prin administrarea prin injecții de vitamina B₁ fortissim, doze de 1 ml intramuscular, în soluție de 2—2,5 la sută, de 2—3 ori pe zi, în serii de tratament de 32—35 de zile. După 4—5 zile de tratament, durerile dispar, iar după mai multe serii de tratament leziunea ulceroasă se cicatrizează la 92 la sută dintre ulcerile gastrice și la 86 la sută din ulcerile duodenale. Experimentările clinice au demonstrat influența favorabilă asupra evoluției bolii ulceroase pe care o au de asemenea vitamina C, vitamina B₂, PP și alte vitamine din grupa B. La bolnavii cărora li s-au administrat vitamine, eficiența tratamentului a fost mult mai mare, durerile dispărînd complet și leziunea cicatrizîndu-se în 4—5 săptămîni.

Scotînd în evidență efectul pozitiv al vitaminelor în tratamentul bolii ulceroase, oamenii de știință sovietici continuă cercetările lor pentru determinarea naturii chimice și pentru sintetizarea noii vitamine antiulceroase — vitamina U.

Dr. P. I. Silov
Dr. T. N. Iakovlev

Poșta medicului

CAMELIA C. — Tecuci: Împotriva seboreei capului fricționată ușor pielea capului cu o perie de dinți moale, muiată în următoarea soluție: Rp. Tinct. cantaridae, tinct. capsici și tinct. chinae, cîte 15 g, acid salicilic și rezorcină, cîte 3 g, camfor 1,5 g, oleum citri și oleum lavandulae, cîte 20 picături, alcool 60% 300 g. Pentru combaterea căderii părului, o serie de injecții Gerovital H₃ (12 fiole), combinat cu Romavit, 6 cpr./zi, înaintea meselor, timp de 2—3 luni.

GRUIAN PAUL — Alba Iulia: Citiți răspunsul dat tov. Gh. Grecu — Călimănești în nr. 21 al revistei noastre.

S. MARINESCU — Loco: 1) Pînă luna 8-a. 2) Hipertiroidismul, corect tratat medical, nu prezintă o contraindicație.

GEORGIAN MARIA — București: Împotriva tenului uscat vă recomandăm utilizarea de apă cu adăuș de borax (1/2 linguriță la un lighean de apă). Evitați loțiunile alcoolice prea concentrate, glicerina, pudrele, de asemenea utilizarea prea frecventă de săpun (în general, spălați-vă cu un săpun supragresat, ca de pildă săpunul pentru copii). Pentru curățirea pielii: o mască din gălbenuș de ou cu coajă de lămîie frecate, la care se adaugă o linguriță de ulei și puțină miere de albine. De asemenea, următoarea cremă nutritivă: Lanolină 30 g, cetaceum 10 g, butyr cacao 10 g, oleum olivarium conserv. 15 g, vitamina B₆ fiole nr. III, vitamina A, fiole nr. II. Se va masa ușor în piele.

NUICA V. — Com. Moldova Nouă, reg. Banat: Sînt probabil tulburări de circulație periferică, pentru care vă recomandăm o cură de Tolazolin, 1 fiolă/zi timp de 15 zile. Tratamentul se repetă după o pauză de 15 zile.

P. C. — București: 1) Orientîndu-ne după tratamentul recomandat de medici, ne îndoiem că ar fi vorba de o osteomielită. În tot cazul, dacă afecțiunea nu cedează la antibiotice, singurul remediu este intervenția chirurgicală. Vă sfătuim deci să solicitați spitalizarea bolnavului. 2) În colita cronică de fermentație, veți suprima din meniu legumele verzi, leguminoasele uscate, excesul de cartofi, fructele, piine neagră. Sînt permise în cantități moderate grîșul, orezul, supele și pireurile de cartofi, bulionul de carne degresat. Apoi, rasol de pasăre sau vitel, pește slab rasol, ou moale, brînză de vaci, urdă sau telemea desărată, jeleu de gutui sau vișine. În caz de diaree, Saprozan 1—2 drajeuri de 2—3 ori pe zi, asociat eventual cu Negamicin 1—3 g/zi timp de 10—15 zile.

(Continuare în pag. 11-a)

REPUBLICA CONGO (BRAZZAVILLE)

Surprizele junglei

Am stat în Congo, cu un grup de geologi sovietici, mai bine de un an, din care timp de aproape șapte luni am cutreierat jungla în căutare de diamante. Înainte de a pleca din U.R.S.S. auzisem tot soiul de lucruri înspăimântătoare despre jungla care ar fi populată de șerpi veninoși și de musca țe-țe, străbătută de riuri în care mișună crocodili, bintuită de o arșiță insuportabilă etc., etc. Dar una e să auzi și alta e să vezi totul cu proprii-ți ochi.

...Expediția a pornit la drum. Treizeci și cinci de hamali, cu poveri așezate pe cap, străbat jungla. Localnicii și-au luat cu ei nevestele și copiii; cei mai marișori merg pe jos, ceilalți sint duși în brațe de mamele lor.

Prima impresie pe care ți-o face jungla este a unui talmeș-balmeș de vegetație, un soi de haos în natură, un zid aproape impenetrabil alcătuit din copaci, tufișuri, ierburi și bambus, încolăcite, toate, de liane de diverse grosimi și lungimi. Lianele ți se agață de cap, de mâini și de picioare, ca tentaculele unei caracatițe. Pe alocuri, uneori chiar și deasupra potecilor, coroanele bogate ale copacilor se împreunează, formând un soi de tunel îngust. Alteori trebuie să iei cu pumnalul pinze rezistente de păianjen, care ți se lipește pe ochi sau pe toată fața. Înaintarea e îngreunată mai mult de porțiuni mlăștinoase deasupra cărora sint așezate, la voia întâmplării, punți subțiri și înguste, extrem de alunecoase. Trebuie să mergi cu ochii în patru și să te sprijini într-un băț lung, altminteri riști să cazi în lichidul negru, gros și viscos.

Aerul e înăbușitor. Miroase a putregai, e umezeală și întuneric. Nu se simte nici o adiere de vânt. Sintem lac de sudoare. Cu toate acestea, e de ajuns să ne oprim câteva clipe, pentru ca o răceală neplăcută să ne cuprindă tot trupul; în asemenea condiții nu e greu să ne îmbolnăvim. Dat fiind că prin acoperișul gros, aproape compact, de frunze și liane, soarele nu pătrunde de loc, în junglă nu te poți bronză.

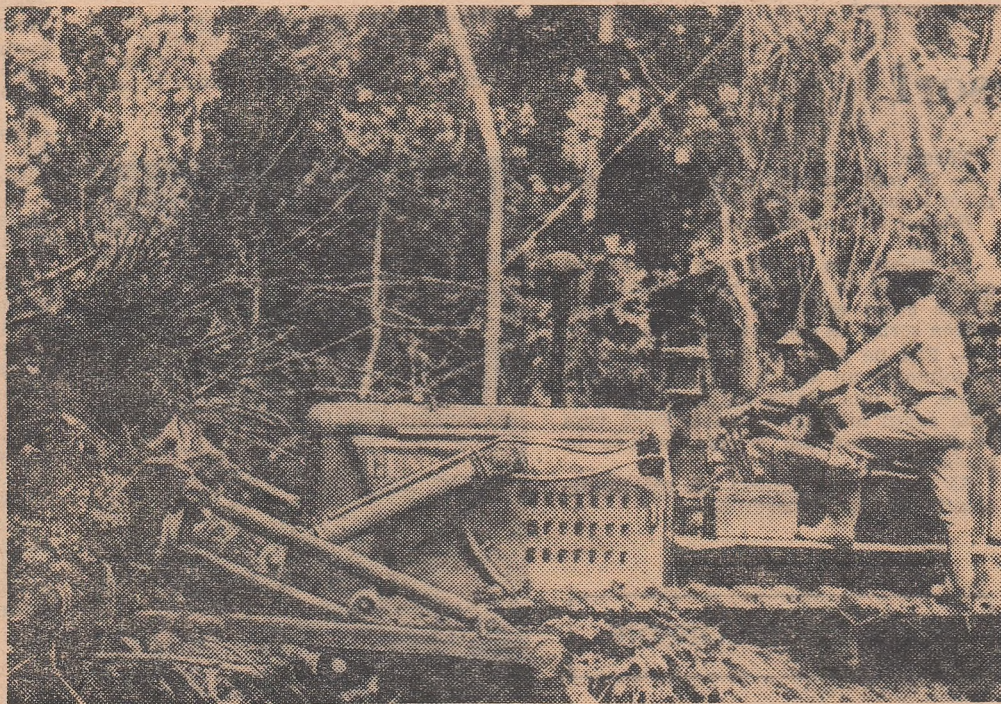
Numai deasupra colibelor, presărate ici-colo, se poate vedea cerul. Și abia acolo observi că în junglă, vegetația e așezată în trei etaje. Primul etaj e alcătuit din ierburi și tufișuri înalte de câte 5—10 metri, următorul — din copaci de câte 20—30 de metri, iar ultimul din arbori cu esențe prețioase, situați la distanțe respectabile unul de celălalt (4—5 copaci pe un hectar) și cu înălțimi atingând chiar și 60 de metri.

Jungla e zgomotoasă: zi și noapte se împletesc, într-un vuiet neîntrerupt, firitul pătrunzător al greierilor, pocnetele fructelor în cădere, orăcăitul broaștelor, strigătele păsărilor („carr” sau „coc-coc-coc”), exclamațiile guturale ale maimuțelor mici, fluieratul papagalilor etc. Uneori, răzbate pînă la tine urletul sfîșietor al vreunui animal înhățat de o fiară; alteori, pe deasupra

capului, trec în zbor păsări-rinocer — numite așa pentru ciocul lor uriaș cu o formă neobișnuită — care scot niște sunete ciudate, asemănătoare cu pu-făitul locomotivei sau al foalelor.

Congolezilor le place mult focul. În jurul rugurilor mănincă, beau vin de palmier (un fel de bere), cîntă și dansează. Ei consumă tot ce le oferă jungla: ierburi, frunze, fructe, carne de antilopă și de maimuță. Dar principalul aliment îl constituie totuși maniocul, o plantă erbacee tropicală cu tuberculi lunguieți, în greutate de cîte 10—15 kilograme fiecare. Fructele sint consumate uneori crude, dar de cele mai multe ori fierte. Maniocul fiert seamănă la gust cu grișul nesărat.

...La un moment dat, liniștea aproximativă a seriei e sfîșiată de strigătele îngrozite ale congolezilor: „Furnici, furnici! Multe!” Aprindem lanternele și pornim în grabă spre locul de unde vin răcnetele. Dar nu facem nici zece pași că înlemnim de spaimă

Ofensiva împotriva junglei

în fața praveștii înfricoșătoare care ne se înfățișează: spre tabăra noastră înaintează o masă neagră de furnici, lungă de circa 6 metri. Insectele au izbutit să ocupe cele câteva colibe așezate mai aproape de pădure. Pînă la coliba noastră mai au de străbătut 6—7 metri. Trebuie să întreprindem ceva. Dar ce? Începem să zvirim în calea hoardei cărbuni încinși și lemne, turnăm petrol peste ele și le dăm foc. Furnicile, însă, își croiesc drum și continuă atacul pe căi ocolite. Disperați, dizolvăm cloramină și stropim pămîntul cu ea, apoi îl presărăm cu o substanță toxică. Lupta crîncenă dintre oameni și insecte durează cam o oră și jumătate. În cele din urmă furnicile bat în retragere, dispărînd brusc și fără urmă. Noi, însă, nu putem dormi multă vreme de teama unei noi invazii.

Băștinășii care ne însoțesc cunosc foarte bine jungla. Pleacă noaptea la vînătoare și nu se rătăcesc niciodată. Vinează la lumina unei lanterne prinse de frunte. Aduc în tabără gazele, antilope sau maimuțe. Mă surprind dimensiunile extrem de mici ale vînatului: o gazelă cenușie, de exemplu, nu e mai mare ca un iepure de pe meleagurile noastre.

...Au trecut câteva săptămîni de cînd ne-am instalat în tabăra căutătorilor de aur de pe riul Matua. Dar în acest interval n-am văzut nici măcar un crocodil, numai urme lăsate de ei pe malul nisipos. Am fost de multe ori înțepați de musca țe-țe, dar nici unul dintre noi n-a contractat boala somnului.

În timp ce explorăm lunca inunda-bilă a riului Bisem, ne rătăcim. Mai întîi ne cățărăm pe un povîrniș abrupt, intrăm în apă și în noroi pînă la briu, după care ne croim cu greu drum printr-o pădurice deasă. Apoi străbatem o potecă, pe care au trecut de curînd bivoli. Urmele lor se văd clar pe pămîntul reavăn. Mă chinuie foamea și setea. Însoțitorii noștri mestecă mai tot timpul niște rădăcini, mănincă iarbă, iar la

scurtele popasuri pe care le facem frîng cu o ușurință demnă de invidiat trunchiurile unor palmieri scunzi care cresc prin mlăștini, extrag dinăuntru niște viermi grași și trandafirii și-i aruncă cu îndeminare în gură. Dintr-un singur palmier adună vreo 30 de viermi, care constituie prinzul a două persoane.

Cînd se întunecă de-a binelea, facem popasul de noapte. Nbungu, ghidul nostru, dispăre pentru cîțva timp și se întoarce cu un braț de bețe lungi de aproximativ un metru și late de vreo trei degete. Le aruncă în foc, le lasă cîteva minute, apoi le scoate grijuliu, curățînd unul de coajă și mă roagă să gust din el. Cum mi-e o foame de lup, nu rezist tentației. Miezul este fraged și foarte gustos. Mănînc cu plăcere cîteva bețe. „Salata junglei — îmi explică surizător Nbungu. — N-ai vrea să și beți ceva?” Îi mărturisesc că mor de sete, dar nu vreau să beau din rîu, am să aștept pînă ajungem în tabără. „De ce din rîu?” — urmează întrebarea. Și imediat, chiar în fața mea, Nbungu rupe o bucată de liană, lungă cam de un metru și lată cît mîna, și-mi cere să casc gura. Din liană începe să-mi picure pe limbă un lichid străveziu, proaspăt și răcoros. „Liana călătorului” — îmi spune Nbungu. În felul acesta fac cunoștință cu originala plantă, care e acoperită pe toată suprafața cu niște țepi mărunți și înmagazinează în ea apă de ploaie. În junglă mai există o liană interesantă, care, după frecare, răspindește un puternic miros de amo-

petrol. Prețiosul lichid a trezit la viață această regiune rece din sudul continentului latino-american. Inginerii de la societatea de stat chiliană pentru exploatarea petrolului — ENAP — proiectează crearea în Țara de Foc și în Patagonia a unei industrii chimice, pentru care există materii prime suficiente, căci la ora actuală gazele naturale din cele două ținuturi nu sint încă folosite în întregime; ele continuă să ardă ici-colo, cu vilvătai puternice.

Arhipelagul face parte din provincia Magallanes, cu capitala la Punta Arenas. În afară de petrol, provincia, cu un teritoriu de 132 000 de kilometri pătrați (cît cel al Greciei), mai dispune de cărbuni și zăcăminte de minereuri. Fiind izolată de restul țării prin strimtoarea Magellan și înalte lanțuri muntoase, în Magallanes nu se poate ajunge decît cu vaporul sau cu avionul. Datorită izolării în care se află, are un regim privilegiat în comerțul exterior: în magazinele din Punta-Arenas există mărfuri din multe țări ale lumii, pentru care nu s-au achitat taxe vamale.

Cele mai bogate zăcăminte carbonifere din țară se află, însă, la sud de riul Bio-Bio, celebrul curs de apă pe care nu l-au putut trece conchistadorii spanioli. Cotropitorii străini au înțipinat acolo o dirză rezistență din partea băștinășilor — vîfețele tribului iubitoare de libertate ale indienilor araucani. Minele din Coronel, Lota și provincia Arauco dau 85 la sută din cărbunele țării.

Specialiștii chilieni desfășoară o intensă muncă de prospectare a subsolului țării și de exploatare și folosire judicioasă a bogățiilor deja descoperite. Recent, bunăoară, lingă orașele Concepcion și Valparaiso au fost construite cîteva rafinării de stat. Exemple de acest fel sint însă multe.

Valparaiso este un oraș splendid. Cel mai mare port al țării, Marsilia chiliană cum i se mai spune, orașul este așezat pe o sumedenie de coline, cu arome îmbătătoare și nume splendide: Cerro Mariposa, Cerro Alegre, Cerro de la Esmeralda, de Dona Elvira, de Rodriguez, de la Palma, de la Caletta, de la Florida etc., etc. De la bun început colinele din Valparaiso au vrut să se descotorosească de oameni, să le zvirle casele de pe coame și să le îngrămădească în depresiuni, cu vegetație luxuriantă. Dar casele și oamenii s-au cramponat de creste, înfigîndu-se cu ghiarele și cu dinții chiar și pe marginea prăpaștiilor. Iar portul a luat naștere din continua înălțare dintre natura perfidă a Cordilierilor și mare.

Străbătută de la nord la sud de munții Cordilieri, Republica Chile este una dintre zonele cele mai bîntuite de cutremure de pe glob. „Terremoto” — cum sint numite acolo cutremurele — pricinuieste țării pagube materiale incalculabile și mari pierderi de vieți omenești. În urma acestor mișcări bruște ale scoarței terestre, neamăratele pliuri formate de munți li se adaugă mereu altele noi.

Așezat pe țărmul oceanului, Valparaiso nu este scutit nici el de cumplita calamitate naturală. Uneori orașul se zbate ca o balenă rănită. Se clatină din încheieturi, în luptă cu moartea, e pe cale să-și dea sufletul, dar, cu un ultim efort, revine din nou la viață. Alteori, cînd zidurile și acoperișurile clădirilor s-au preschimbat deja în pulbere și flăcări, cînd moartea pare că a stins orice urmă de viață, asupra orașului agonizant se năpustește marea dezlănțuită, mătîrînd totul în cale. Un astfel de cataclism s-a abătut, de pildă, asupra orașului în 1906.

Fiecare locuitor din Valparaiso este un erou chiar înainte de a se naște. Cu toate acestea chilienii sint îndrăgostiți de orașul lor, pe care îl îngrijesc și-l împodobesc mereu cu clădiri moderne și parcuri umbroase.

R. Pankratov

CHILE

Petrol și cutremure

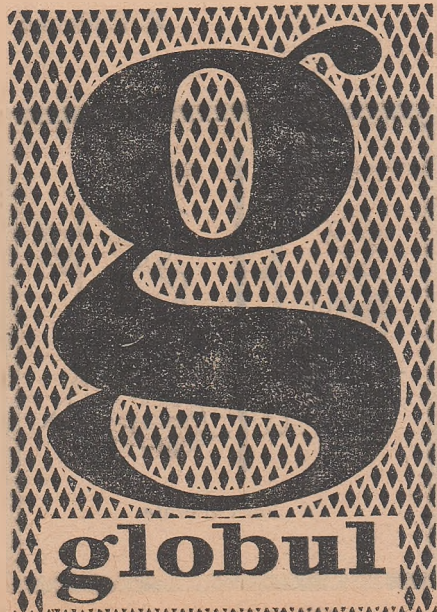
Pe uriașele întinderi ale Patagoniei și Țării de Foc, provinciile pe care le împart Chile și Argentina, îndărătul unor îngrădături de sîrmă ghimpată care delimitează pașiiți cu iarbă grasă, pase turme mari de oi; pe alocuri, în pampasurile acoperite cu puține tufișuri, mușchi și licheni, se află așa numitele „oaze locuite”. La marginea fiecărei așezări există cîte o „cutie postală”, construită în formă de casuță cu acoperiș roșu. După ce viră scrisorile în „cutie”, poștașul semnalizează cu un steguleț viu colorat ca să fie văzut din sat. În pampasuri — socotite la prima vedere sărace în floră și faună — mai trăiesc și lama-guanaki, struți iuți de picior, iepuri sau chiar vulpi. Iar deasupra munților din preajma fiordurilor se rotește condori maiestuoși.

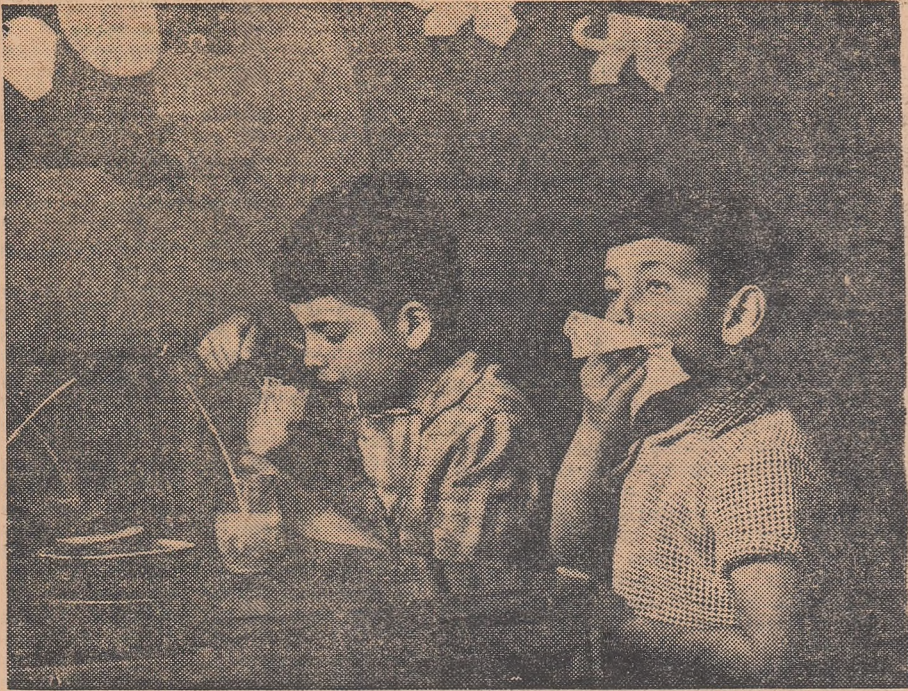
Țara de Foc, arhipelag descoperit în 1520 de Magellan, în care se află cea mai sudică așezare umană permanentă de pe glob — Ushuaia —, este bogată în

— Filizonul! Umblă în frac pe căldura asta!

Desen de V. Tamaev

Cofetăria pentru copii „Gnom”, din Vilnius, nu duce lipsă de clienți.

ZIMBETUL LOR

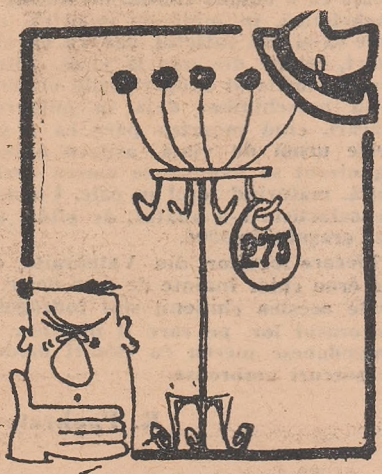
Studenti și profesori

Intîmplările anecdotice din viața oamenilor celebri sînt colecționate cu grijă de admiratorii lor. Despre compozitorul Rossini, de exemplu, care a fost și un mare maestru al artei culinare, se spune că ar fi răspuns unui amic ce nu se mai sătura laudîndu-i creația muzicală: „Lasă asta, vino să guști noul meu sos!” Despre medicul și anatomopatologul Virchow se spune că, cerîndu-i unui student să-i dea un exemplu în care nu cauza să preceadă efectul, ci invers, acesta i-ar fi răspuns: „Cînd dumneavoastră, domnule profesor, pășiți în urma scrierului unui pacient pe care l-ați îngrijit”.

Dar cîte nu se spun și despre oamenii de seamă din zilele noastre. Studenții de la Facultatea de fizică din Moscova au adunat, pentru posteritate, o seamă de intîmplări autentice ai căror eroi principali sînt cînd membrii corpului didactic, cînd ei înșiși. Iată cîteva:

Grăbit, academicianul P. Kapița și-a agățat paltonul în cuierul studenților. Cineva i-a atras atenția că trebuie să memoreze numărul cuierului.

— Dar e foarte simplu, a răspuns savantul, îmi agăț paltonul întotdeauna la nr. 273, asta-i zero absolut!

„Acest obicei al savantului, de altminteri cunoscut printre studenți, i-a creat însă și încurcături. În timpul unui examen de fizică cuierul nr. 273 s-a dovedit supraincercat, majoritatea studenților preluînd obiceiul profesorului lor de a-și agăța paltoanele la numere „cu tilc”. Acad. Kapița părea încurcat: ce alt număr să-și aleagă?”

— Tovarășe profesor, nr. 524 e liber, fi atrase atenția un student din anul I și savantul se arătă mulțumit de cunoștințele fizicianului începător: la 524 e zero absolut în scara termometrică Fahrenheit.

Și acum o intîmplare care, după părerea studenților, ilustrează strălucit metoda cunoașterii „din aproape în aproape”. La un seminar, docentul B. Solononț a scris pe tablă o formulă și a întrebat sala:

— Ce reprezintă această formulă?

Tăcere.

— Mai exact: în timpul examenelor ați știut ce reprezintă?

Tăcere.

— Și mai exact: în timpul examenelor trebuia să știți ce reprezintă?

Răspunsul a sunat în cor:

— Da!

În sfîrșit, un ultim caz: în ajuzul examenului de analiză matematică studenții și-au exprimat temerea că lucrarea scrisă va conține probleme grele.

— Fiți pe pace, îi liniști profesorul. Problemele nu vor fi grele, ci interesante. Cu una dintre ele, bunăoară, își bate capul întreaga catedră. Dacă vom reuși s-o rezolvăm o vom include în proba scrisă.

Să mai spună cineva că matematicienii sînt veșnic încrunțați.

MICA ENCICLOPEDIA

Chibriturile

Apărute pentru intîia oară în Anglia, în secolul XVIII, chibriturile din acei ani nu semănau cu contemporanele noastre. Noua invenție pentru producerea focului avea forma unor bețișoare destul de lungi, cu capul alb care se inflama prin scufundare într-un lichid. De aceea caseta de lemn în care se vindeau chibriturile era însoțită de o sticlă cu lichid, care nu era altceva decît acid sulfuric și care făcea să ardă cu o flacără violetă amestecul de zahăr și clorat de potasiu al măciucii. Se înțelege că aceste chibrituri nu erau nici prea comode și nici inofensive, dar în ciuda acestor inconveniente s-au răspîndit cu repeziune, înlocuind cremea și amnarul.

Chibriturile cu fosfor sînt creația negustorului hamburghez Brandt, alchimist amator și descoperitorul elementului fosfor. Un student austriac a pus la punct tehnologia fabricației lor. Mai tirziu, în 1835, la Viena a luat ființă prima fabrică de chibrituri. Produsele ei erau ambalate în cutii rotunde pe care era lipită o fișie de hîrtie presată cu nisip sau cu sticlă pisată. Vreme de treisprezece ani producția chibriturilor a făcut multe victime din pricina toxicității fosforului, pînă cînd savantul german Bether a găsit o compoziție nouă, inofensivă, așa-zisul fosfor roșu. Chibriturile cu capul roșu au fost numite „suedeze”, pentru că fabricanții germani au refuzat să folosească compoziția lui Bether și savantul a fost nevoit să-și propună invenția suedezilor.

Primele etichete de pe cutiile de chibrituri reprezentau, de regulă, capetele încoronate din țările respective. În zilele noastre, în țările în care filumenia — colecționarea etichetelor de pe cutiile de chibrituri — e foarte dezvoltată, etichetele capătă valoarea unor mici opere de artă, aidoma timbrelor. Sînt deosebit de interesante, de exemplu, seria de etichete cu imagini din poveștile lui Bajov (U.R.S.S.), cele consacrate istoriei

locomotivei (Cehoslovacia) și a automobilului (Finlanda) sau costumelor naționale ale popoarelor lumii (Franța). Tot în Franța au fost emise recent etichete înfățișînd cărți de joc din anii revoluției franceze din 1789, în care, în locul regilor și vafeților tradiționali, sînt înfățișați participanții la evenimentele revoluționare.

F. Zaricev

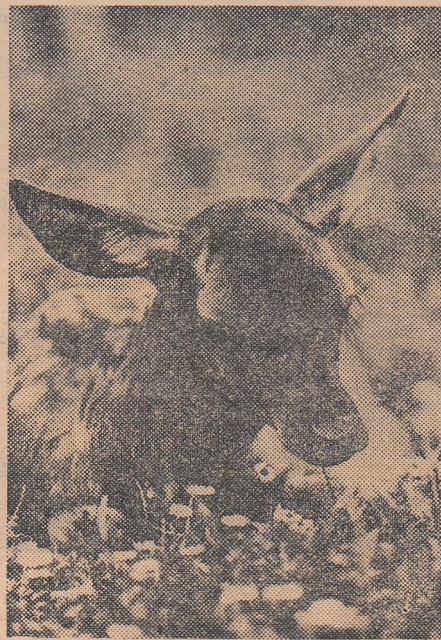
PUNCTE DE VEDERE

E greu să fii frumos!

Ce culoare au razele ultraviolete? Ochiul omenesc nu le poate distinge. În schimb experiențele au arătat că albinele și furnicile văd ultravioletele. Nu putem ști, însă, dacă le par frumoase sau nu. De altminteri, se poate vorbi de un simț al frumosului la animale?

Tendința spre „infrumusețare” a păsărilor, peștilor, insectelor și altor viețuitoare e un fapt constat. Biologii văd în acest fenomen capacitatea lor de a deosebi frumosul de urît, adică ceva mai mult decît o reacție la un colorit viu. Aceasta, însă, numai în cadrul aceleiași specii. După cum se știe, animalele sînt indiferente la aspectul exterior al viețuitoarelor din alte specii.

Pe unele animale podoabele le costă, deseori, viața. Lungimea penelor din partea inferioară a aripilor fazanului îi îngreiază zborul, iar frumoasele pene

E sensibil la frumusețea sau la gustul florilor?

lungi și subțiri ale păsărilor paradisului le pricinuesc multă bătaie de cap pe furtună. Ca să nu mai vorbim de bogata coadă a păunului, care îl face o pradă ușoară pentru dușmanii lui. Într-un cuvînt, frumusețea păsărilor, ca de altfel și a altor animale, le complică existența, demascîndu-i. La ce bun, atunci, o frumusețe atît de riscantă?

Ea apare, de regulă, ca un reflex biologic pe care l-am putea numi plăcere. Dacă animalele n-ar simți plăcere în prezența altor viețuitoare din aceeași specie, a exemplarelor de alt sex sau a puilor, ele n-ar trăi în turme sau în colonii, s-ar dispersa, preocupate doar de procurarea hranei, și cele din urmă ar pieri. Cercetătorul I. Dembrovski menționează și alte exemple de „plăceri estetice” ale animalelor. Cimпанzeului Jovi, de pildă, i s-a dat un săculeț cu panglici și petece viu colorate. Jovi nu se despartea niciodată de comoara lui, iar din cînd în cînd alegea panglicile cele mai bătaioare la ochi și și le potrivea în jurul gîbului.

Darwin, care numea păsările „ființele cele mai estetice”, a remarcat o interesantă coincidență între „gusturile” lor și ale oamenilor. Într-adevăr, cu rare excepții, atît cîntecul cît și coloritul lor ne sînt pe plac. Excepțiile sînt mai numeroase cînd e vorba de înfățișare. De ce să nu admitem, însă, că fiecare specie are criteriul propriu de apreciere? În definitiv, nu știm încă totul despre modul lor de percepere vizuală. Și n-avem decît, în fața unui hipopotam, să ne gîndim că „nu-i frumos ce-i frumos, ci...”

O. Savelin

ÎN CURÎND

Metrou

în loc de gondole

Veneția fără gondole? Nu, dar o Veneție cu gondole și metrou. Și aceasta nu numai pentru că stabilitatea și grația pitorescului mijloc de transport de pe canalele venețiene e foarte greu de obținut (o gondolă se assemblează din 280 de elemente cioplite din șapte esențe diferite de lemn). Gondola, bătrînă de nouă secole, va continua să existe mai mult de dragul turiștilor. De pe acum o concurează ambrașiunile cu motor, iar în viitor, dul și încăpătorul metrou îi va substituie viteza de grație.

În momentul de față în Italia funcționează un comitet însărcinat cu elaborarea proiectului unui metrou pentru Veneția. Într-adevăr, orașul din lagună simte nevoia imperioasă de a avea un mijloc de transport modern. Locuitorii Veneției pierd ore întregi pentru a ajunge de pe o insulă periferică în centrul orașului, folosind tradiționalul transport pe apă. Acest neajuns îl simt mai cu seamă salariații întreprinderilor constructoare de mașini și ai atelierelor feroviare, situate în Mestre, suburbia din zona continentală a Veneției.

Metroul venețian va fi o construcție costisitoare, deoarece traseul lui va fi exclusiv subacvatic. Este, însă, singura soluție pentru orașul în care canalele înlocuiesc străzile.

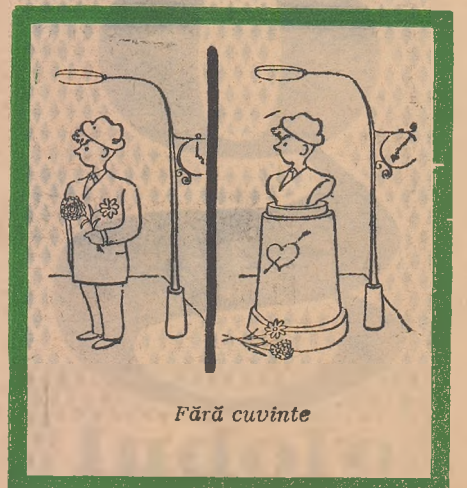
E. Oselin

TEHNICA ȘI LAPTELE

Maxilare de oțel

Operația a durat cinci minute. O vacă de rasă olandeză, condamnată la îmbătrînire prematură, s-a simțit, probabil întînărită, după ce un medic argentinian i-a montat un maxilar de oțel, mai precis un șir de coroane metalice fixate pe dinții tociți ai animalului. Reușita experienței i-a încîntat în primul rînd pe crescătorii de vite, astfel încît în momentul de față în toate fermele mari din Argentina se practică înlocuirea danturii tocite a rumegătoarelor. Proprietarul primei crescătorii de corute în care s-a practicat aplicarea maxilarelor de oțel a declarat că după această operație simplă vacile au dat mult mai mult lapte.

B. Rudenko

Fără cuvinte

Cele o sută de chipuri ale lui Frederick Bailey

(Urmare din pag 4-a)

diștii ruși în septembrie 1918. Odoasa crimă stârnise indignarea generală și se pare că acest lucru ne-a salvat pe noi...

În primăvara lui 1919, după șase luni de detenție în închisoarea din Meshed, Baratov fu separat de tovarășii lui și transferat la Așhabad, pe atunci ocupat de trupele engleze. Dar el reuși să evadeze și să se alăture, după multe încercări, unei unități din Armata Roșie.

Între timp, Afanasiev se afla la un pas de pieire; tribunalul militar englez din Meshed îl condamnase la moarte pentru că, în timpul unei scurte plimbări prin curtea închisorii, împinsese într-un șanț un gardian care-l lovide cu baioneta.

— Mă pregăteam să-mi iau rămas

bun de la viață, — îmi spune Afanasiev. — Scrisesem o scrisoare de adio soției și rugasem pe cineva să facă în așa fel încît să-i parvină după moartea mea. La un moment dat, însă, am fost anunțat că execuția fusese anulată, tovarășii mei și cu mine devenind „ostateci” pentru eventualitatea că bolșevicii aveau să pună mîna pe locotenent-colonelul Bailey, care se ascundea la Tașkent. Cu toate acestea, am rămas captivi chiar și după ce Bailey s-a întors de la Tașkent la Meshed. De acolo a plecat cu mare pompă în India, iar mai apoi în Anglia. Noi, însă, am urmat, sub pază puternică, aceeași rută. Abia după o intervenție energetică a guvernului sovietic, membrii misiunii noastre au fost schimbați, în 1920, cu ofițeri englezi capturați în Transcaucazia de Armata Roșie...

Poșta medicului

(Urmare din pag 8-a)

T. M. — Reșița: Este vorba probabil de o rinită cronică mucopurulentă (eventual ozenă). Tratamentul medical constă în gâlături nazale zilnice cu ser fiziologic căldut, instilații cu oleu gomenolat 2%, badijonaj cu soluție Lugol glicerinată, inhalatii cu aerosoli de penicilină și streptomycină, pulverizații cu ape minerale sulfuroase (la Govora sau Slănic-Moldova).

UN TINĂR — Bicz: Din prea numeroasele întrebări puse de dv. nu vă putem răspunde decît la prima, care ni se pare și cea mai importantă. Simptomele descrise (amețeli, senzație de vomă la deplasări cu autobuzul etc.) pledează pentru un sindrom vestibular, afecțiune de obicei congenitală, datorită unei leziuni în urechea internă. Vă sfătuim să

consultați și un neurolog pentru precizarea diagnosticului. Ca medicație sedativă: bromhidrat de chinină (0,10 g de 2-3 ori pe zi) sau formula următoare: Rp. Extr. belladonă 0,01 g, papaverină 0,04 g, luminal 0,03 g Excip. q.s. pt. o pilulă nr. XX. Se iau 3-4 pilule pe zi. Pentru calmarea grețurilor și vărsăturilor: Rp. Apă de mentă, apă de melisă, apă cloroformată, câte 60 ml., stovaină 0,15 g, atropină sulfurică 1 mg, sirop de beladona 20 g. D.S. înt 3-5 linguri pe zi.

SANDU CHIOREAN — Gherla, reg. Cluj: 1) După părerea noastră este vorba de o inhibiție reflexă cu o bază neuro-psihică, pe care căsătoria și o viață sexuală ordonată o vor înlătura. 2) Semnele descrise ar indica un varicocele stîng, dar diagnosticul trebuie confirmat de un chirurg.

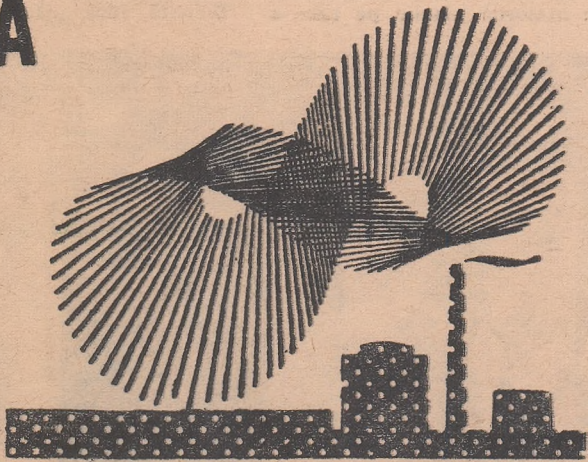
COOPERATIVA ELECTROBOBINAJUL DIN BUCUREȘTI

ANUNȚĂ

Că începînd de la 24 iulie 1967, unitatea de reparații articole electrotehnice din str. 13 Decembrie nr. 11 se mută în Bd. Hristo Botev nr. 5, tel. 13.06.48.

Combinatul pentru fibre artificiale BRĂILA

CFA

Produce și livrează pe bază de repartitie

- Celofibră tip lină
- Celofibră tip bumbac
- Rețele cord de mare rezistență
- Confecții din celofan normal tratat și hirtie, pungi sau coli de orice dimensiune de la 1-4 culori, pentru ambalarea produselor de larg consum cu emblema și textul indicat de beneficiar, în orice cantitate și prompt.
- Sulfat de sodiu.

**mers ușor
și pasul lin
cu sandalele
PLASTIN**

CONSUMAȚI PRODUSELE LACTATE SIBIANA

De asemenea,
cereți

noile produse speciale pentru sandvișuri:

- BRINZA TOPITĂ ÎN PASTE CU DIVERSE INGREDIENTE ȘI CONDIMENTE.
- BRINZĂ TOPITĂ CU SALAM SAU ȘUNCĂ.

CEREȚI
Stofe din lină pură,
cu fire fine,
superioare
produse de

**"LIBERTATEA"
SIBIU**

VARIAT
SORTIMENT
DE DESENE ȘI CULORI

Tipul cu nucile

Ai fost cîndva mic, dragă cititorule. Nu de mult, sau tare de mult — în cazul de față n-are importanță, numai să nu te înșele memoria îți mai amintești ce bine era cînd în curtea sau pătura copilăriei tale domneau amicitia și armonia. Și ce rău cînd careva dintre copii începea să șușotească cu altul, să-i facă semne, să-i dea ceva pe ascuns. Nu-i așa că te simțea umilit, îți venea să plîngi sau să-i faci praf pe conspiratori, ca să le piară cheful de a mai strica armonia generală?

Acum am crescut și ofensele din copilărie ni se par fleacuri. Dar ia să ne gândim mai bine: să fie chiar fleacuri, la vîrsta de 5 ani? Hai să ne rememorăm întîmplarea.

Mama băiatului i-a dat o punguță cu nucii și i-a spus să-i trateze pe toți copiii din curte. Dar el, tip calculat, coborînd încet pe scară, și-a făcut socoteala cui să dea și cui nu... Vasăzică, o să-i dea lui Mitea, fiindcă Mitea are tricicletă și o să-l lase să se plimbe cu ea; o să-i dea lui Artur, fiindcă Artur e băiatul portăresei, figura nr.1 în curte...

E prea complicat și urit pentru un copil de 5 ani — își vor spune cititorii. Dar nu vi s-a întîmplat să înfîlțiți șmecheri de 5 ani? Cînd eram mici, ne băteam cu ei și pe urmă ne împăcam, fiindcă ni se muia inima. Acum, după ce am devenit oameni în toată firea, ne topim de încîntare cînd dăm de un asemenea exemplar: „Ce copil isteț! Asta nu se va lăsa călcat pe coadă!” Vorbim așa de la înălțimea vîrstei noastre uîtînd că copiii cresc repede. Cresc și, dacă ajung la sacul cu nucii, continuă să le împartă nu în mod egal, ci cu profit pentru ei.

De unde apar asemenea tipi? Doar nu vin pe lume cu nucile în mînă. Interesați-vă la orice maternitate — toți pruncii se nasc cu miinle goale. Probabil că cel din copilăria noastră a auzit cum vorbeau părinții lui: pe cutare trebuie să-l invităm fiindcă ne poate fi de folos; pe cutare nu — n-avem nici un profit de pe urma lui. Sau poate că a auzit aceste discuții nu în familie, ci în curte și a venit acasă și a spus: uite ce știu eu... Dar acasă nimeni nu s-a obosit să-i explice că nu e bine să procedezi așa. Cei mari erau ocupați cu treburile lor. De parcă ar exista treabă mai importantă decît educarea micii făpturi care trebuie să devină om!

Făptura a crescut, dar om n-a de-

venit. Și își face de ris casa în care trăiește și muncește.

Odată am auzit în metro un crîmpei de discuție între doi băieți foarte simpatici. „N-ai putea să aranjezi asta prin taică-tău?” întreba unul dintre ei. Cum de le venea să pronunțe cuvintele „să aranjezi” și „prin”? Și cum o fi acel tată care împarte nucii?

Uneori „prin” cineva îți procuri o pereche de cizmulțe sau un model de palton care nu se găsește în magazine. Ba chiar un bilet de odihnă. Asta nu înseamnă că toate biletele de odihnă se obțin „prin”, nu, sute de mii se distribuie pe cale absolut legală, dar unele — „prin”.

Sute de mii de tineri intră în universități și la slujbă pe merit, după norme egale pentru toți, dar cite unii, pe alocuri, grație aceluiași nuci. Despre asta s-a scris nu o dată, însă distribuitorii de nucii și beneficiarii n-au fost alungați din societate. Nu li s-a spus pe numele lor (ticăloși și lichele) și nu li s-a trîntit ușa în nas. S-au căit și au fost iertați. De aceea, alții, înclinați spre ticăloșie, și-au dat repede seama că jocul merită osteneala și că pedeapsa nu-i chiar așa de grea ca să n-o poți suporta. Așa apare tipul cu nucile.

Șmecher tip asta, în orice ipostază s-ar afla! Niciodată, nici treaz, nici beat, nu l-ar lua gura pe dinainte și n-ar spune că normele de comportare admise în societatea socialistă sînt inexistente pentru el, că le calcă în picioare la fiecare pas și că o duce totuși foarte bine.

Va sta pe sacul cu nucii — simple sau aurite — și le va împărți după regulile lui: eu ție, tu mie. Și dacă din întîmplare ar cădea de pe sac, nimeni nu și-ar aminti de el: cei care n-au avut de-a face cu dinsul nici nu l-ar ști; iar cei care s-au folosit de nucile lui vor căuta pe altul, și bineînțeles că tot pe ușa din dos, după obișnuință.

Cum să facem ca să-l excludem din viața noastră? Să îngrădim cu sîrmă ghimpată intrarea dosnică ce duce la el? Sau să începem prin a-i educa pe copii în spiritul dreptății: dacă ai meritat — poftim un săculeț cu nucii, dar împarte-le cu alții; dacă te-ai făcut vinovat, primește-ți pedeapsa. Ce să faci, însă, cu cei mari care gîndesc și se poartă ca el?

Vreau să cred că oamenii, în marea lor majoritate, au învățat singuri să țină seama de ceea ce permit și ceea ce nu permit normele de comportare umană, — bune pentru toți, nu numai pentru unii. Vreau să cred că cei mai mulți se poartă bine nu de teamă, ci fiindcă așa le dictează conștiința, care nu-i de fel o rămășiță și invenția goală a cuiva, ci a fost și rămîne acel sentiment de puritate sufletească și de libertate mai presus de teamă și de dependență, care îi deosebește pe oamenii cumsecade de tipii cu nucile.

Varvara Karbovskaia

Un client dificil

INTREBARE DE SEZON

Știm să ne bronzăm?

Nu întotdeauna. Marele medic al antichității, Hipocrat, a numit soarele leacul universal împotriva tuturor bolilor. Dar, ca în cazul tuturor medicamentelor, trebuie să ne gîndim la dozaj.

Nu vă expuneți la soare cu stomacul gol sau imediat după masă. În primele zile nu stați la plajă mai mult de 10—15 minute. Dar chiar și după ce vi s-a obișnuit pielea, procedați cu moderație. Nu stați ore în șir, una cu nisipul, sub razele fierbinți. Străduiți-vă să vă mișcați cît mai mult, de exemplu jucați volei sau faceți alte sporturi ușoare. Imobilitatea poate duce la insolații, la dereglarea activității cardiace, a sistemului nervos. Dar dacă totuși stați culcați, nu uitați să aveți capul ceva mai sus decît corpul.

Persoanele cu pielea subțire și delicată e mai bine să evite razele directe ale soarelui. Să nu facă pe „dracul în patru” ca să se bronzeze — tot n-au să reușească, fiindcă pielea lor e lipsită de pigmenti. Perseverența în cazul lor este răsplătită numai cu... arsuri. Sub soarele fierbinte, organismul pierde apă, săruri prețioase, multă energie.

Dacă aveți ochii sensibili, nu uitați ochelarii de soare. Dar și mai bine e să vă aplicați pe pleoape frunze verzi. Apa pe care o conțin improspătează pielea și o apără de arsuri. La fel procedați și cu nasul.

În general sîntem înclinați să supraestimăm rezistența noastră și, ignorînd ușoara înroșire a pielii, continuăm adesea să stăm expuși la soare. Pedeapsa o primim seara. Atunci intră în acțiune spiritul, colonia, iaurtul, apa minerală și alte mijloace, în funcție de erudiția amicilor noștri. Iată o rețetă care vă ajută realmente. Dacă pielea feței e arsă și vă ustură, atunci timp de o oră aplicați o mască de lapte acru pe care o schimbați din zece în zece minute. După aceea clătiți obrazul cu o infuzie caldută de mușeșel.

I. Nedelina

SFATURI PRACTICE

Dacă aveți frigider...

Nu toate gospodinele care posedă frigider știu cît timp se pot păstra în el anumite alimente. Iată câteva recomandări:

carnea crudă în bucată — pînă la cinci zile; carnea crudă tocată — pînă la 24 de ore; carnea prăjită — pînă la șase zile; peștele crud — pînă la trei zile; laptele și smîntîna — trei zile; conservele deschise (dar mutate neapărat într-un vas de sticlă) de carne sau de legume — pînă la trei zile; untul și margarina — pînă la șapte zile.

COSMETICĂ ESTIVALĂ

Trei măști

Vara, măștile hrănitoare pentru față pot fi aplicate mai des, respectiv de două ori pe săptămînă. Iată trei măști estivale pe care ni le recomandă rubrica de cosmetică a revistei „Nedelea”.

MASCA DE CARTOFI este foarte indicată și hrănitoare pentru pielea uscată, arsă de soare. Fierbeți cu coajă un cartof mare, făinos, apoi curățați-l, zdrobiți-l, amestecați-l cu caimac și aplicați-l cald pe față.

MASCA DE BRÎNZĂ DE VACI poate fi făcută în tot cursul anului. Dar se știe că vara laptele de vacă este mult mai hrănitor și mai bun. Această mască hidratează bine pielea obrazului. Amestecați o linguriță de miere proaspătă cu două lingurițe de brînză de vaci și aplicați pe față.

MASCA DE FRAGI este indicată pentru tenul gras cu porii dilatați. Amestecați cu grijă o linguriță de suc de fragi cu un albuș bătut și masca este gata.

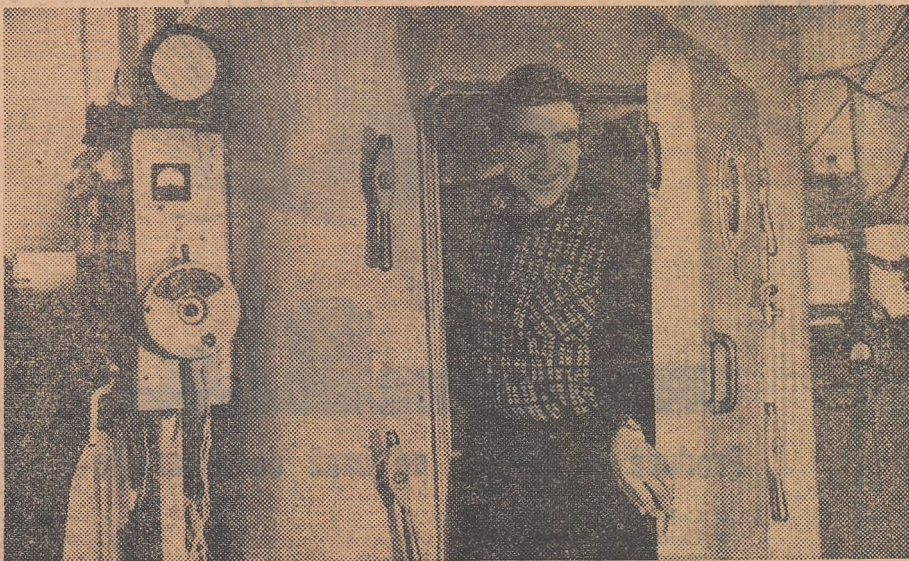
SPORT

Patru copeici pînă în Mexic

Azi nu mai întreabă nimeni de ce va trebui să se cațere cea de a XIX-a Olimpiadă pînă la înălțimea de 2270 de metri, cît are orașul Mexico. Toți s-au resemnat. Și dacă tot s-a hotărît așa, specialiști din numeroase ramuri ale medicinei s-au pus să caute cheia succeselor în condițiile mexicane.

Dintre multe probleme pe care le ridică desfășurarea jocurilor olimpice în capitala de la mare altitudine, cea mai importantă este adaptarea organismului sportivilor la conținutul redus de oxigen din aer.

Medicii au tratat-o într-un anume fel, afaceriștii întreprinzători în altul: aceștia din urmă au început să facă comerț cu... aer. Un negustor din Mexico a pus în vinzare „aer comprimat” în vase de material plastic pe care a

Maestrul sportului Alexandr Arharov țese cu bine, ba chiar zîmbitor, din barocameră, după ce s-a antrenat într-o atmosferă cu un procent scăzut de oxigen.

aplicat binecunoscuta emblemă olimpică cu cele cinci inele întrepătrunse și portretul ultimului rege aztec Cuahtemoc. Porția de aer costă 2,5 pesos. Afacerea merge strună, numitul negustor vînzînd lunar pînă la 2500 de vase, care îi aduc un venit de 2000 de dolari.

Dar să ne întoarcem la aspectul serios al situației. După repetițiile preolimpice pe locurile viitoarei competiții, medicii și antrenorii echipelor participante n-au încetat să se întrebze cum să-i ajute pe sportivi, cum să-i aleagă pe cei mai rezistenți și puternici? În complicatul proces de pregătire nu există mărunțisuri. De exemplu, secretarul comitetului olimpic italian, Mario Saini, a ajuns la concluzia că mîncarea sportivilor trebuie preparată numai în vaze metalice. După legile fizicii, temperatura de fierbere a apei în Mexico trebuie să fie sub 100 de grade. Și în condițiile acestora carnea ar putea rămîne nefiertă...

Sigur, nici vasele nu trebuie neglijate. Dar esențialul e adaptarea organismului sportivilor la noile condiții. Cum se știe, pentru aclimatizare e nevoie de multe zile. Nu se poate conta pe succes dacă sportivii sosesc cu puțin înainte de probe. Pe deasupra, se mai adaugă neconcordanța de anotimpuri, clima, poziția geografică a orașului.

Concluzia e clară: pentru o competiție de anvergura olimpiadei, sportivii nu se pot pregăti forțat. Ei au nevoie de un antrenament îndelungat și minuțios gîndit, pentru dezvoltarea calităților cerute de condițiile mexicane.

În sistemul de pregătire al sportivilor sovietici, un element de mare ajutor este barocamera instalată în arena de la Lujniki. Pentru a plăti „Mexicul din barocameră”, „olimpicii” se urcă în troleibuzul 15, plătesc patru copeici și peste un sfert de oră ajung la destinație.

Barocamera a fost instalată la Lujniki în 1958 și printre primele din lume s-a pus în slujba sportului. Ea îi poate „urca” pe sportivi pînă la o altitudine de 25000 de metri. Dar practic ei au nevoie de maximum 5000—7000 de metri.

Aerul Mexicului are un procent de oxigen de numai 17 la sută. Impuritățile și uscăciunea lui creează complicații suplimentare, de aceea sportivii se antrenează în barocameră la o altitudine mai mare decît cea a orașului. Organismul lor devine astfel mai rezistent la infecții, suportă mai bine suprasolicitățile la care va fi supus. Astfel că, pentru sportivii sovietici, viza de plecare în Mexic nu va fi suficientă fără „ștampila” barocamerii.